

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIII. • November 2025 • Číslo 11

**Cvičenie
Strong Together**

Pocta hrdinom Dukly

**Oddelenie
medzinárodných
kurzov AOS**

Petra Vlhová sa vracia

TÉMA: ženisti

**Rozhovor
s emeritným ordinárom
Františkom Rábekom**

Krása a dobro

V prítomnosti prezidenta SR a hlavného veliteľa Ozbroyených síl SR Petra Pellegriniho, podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka, apoštolského nuncia Nicolu Girasoliho a ďalších 1 500 hostí zo Slovenska i zahraničia prijal 18. októbra v bratislavskej Incheba Expo Aréne biskupské svätenie nový ordinár Ordinariátu Ozbroyených síl SR a ozbrojených zborov SR Pavol Šajgalík. Hlavným svätiteľom bol jeho predchodca František Rábek, ktorý v úrade slúžil od vzniku ordinariátu v marci 2003. Minister Kaliňák v príhovore uviedol, že od začiatku vnímal činnosť biskupa Rábeka pre všetky rezorty, v ktorých ako ordinár pôsobil, ako mimoriadne prospešnú a užitočnú, za čo mu úprimne podakoval. „Aj keď nie všetci sme kresťania, ide nám spoločne o krásu a dobro,“ prihovoril sa prítomným ordinár Pavol Šajgalík. V štruktúrach rezortu obrany, v polícii, väzenstve, medzi hasičmi či záchranármi aktuálne pôsobí vyše 70 ordinariátnych kňazov a diakonov. Ich nový ordinár bol v rokoch 2004 až 2019 policajným duchovným a do ordinariátu sa vrátil po pôsobení v Slovenskej katolíckej misii vo Švajčiarsku so sídlom v Zürichu.

(pv) • Foto: Jakub Neubauer

Vážení čitatelia,

len pred niekoľkými dňami sme úspešne uskutočnili medzinárodné cvičenie Strong Together 25, ktoré sa konalo v dňoch 13. – 20. októbra 2025 na území Slovenskej republiky. Počas tohto veliteľsko-štábného cvičenia sa precvičili všetky stupne velenia – strategický, operačný a taktický. Bolo to aj s prvkami reálneho nasadenia vojsk a zapojením spojencov

z Maďarska, Poľska, Španielska a vybraných štruktúr NATO.

Do cvičenia bolo trvalo zapojených približne 2 500 vojakov, 250 kusov techniky a 2 500 kusov zbraní a špeciálnych systémov (napr. drony). Cvičenie preverilo predovšetkým pripravenosť a odhodlanosť veliteľov viesť zložité obranné operácie v dynamickom a neustále sa meniacom prostredí a schopnosť koordinovať spoločné operácie v rámci kolektívnej obrany NATO. Cvičenie Strong Together 25 potvrdilo, že sila našej obrany nespočíva iba v materiálnom zabezpečení, ale predovšetkým v ľuďoch – v ich profesionalite, disciplíne a ochote niesť zodpovednosť. To je hodnota, na ktorej stojí každá armáda, ale aj štát.

A práve v tomto duchu solidarity, služby a úcty oslávime Deň vojnových veteránov – 11. november. Je to chvíľa, keď sa zastavíme a vzdáme hold všetkým, ktorí v minulosti i dnes stáli v prvej línii – v zákopoch, v misiách, v službe mieru. Starší aj novodobí veteráni nám odkazujú, že sloboda nikdy neprichádza sama. Nesie sa na pleciah tých, ktorí boli ochotní konať, keď bolo treba. Ich odkaz musí byť inšpiráciou pre mladých – aby si vážili hodnoty, ktoré sa nevybojujú slovami, ale činmi, aby si pamätali, že služba vlasti nie je len spomienkou na hrdinov, ale záväzok pre každú generáciu.

Nech si aj tento 11. november pripomenieme s úctou, pokorou a hrdosťou – ako deň, keď sa Slovensko spätne pozerá na svojich hrdinov, aby načerpalo inšpiráciu a povzbudenie do ďalšieho rozvoja a napredovania našej milovanej vlasti.

brigádny generál Marek Banas

zástupca náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR – náčelník štábu

ČÍSLO MESIACA

20. novembra 1945

sa začal medzinárodný vojenský tribunál na potrestanie vojnových zločinov počas druhej svetovej vojny, známy ako Norimberský proces. Trval do **1. 9. 1946**. Verejne odsúdil nemecký nacizmus. Pôvodný zoznam **100** obvinených spojenci z praktických dôvodov redukovali na **24** predstaviteľov Tretej ríše. Na pojednávaní ich však bolo iba **21**, pretože Hitler, Himmler a Goebbels spáchali samovraždu. Obžalobu tvorilo **52** právnikov zo **4** krajín. **28** právnikov obhajovalo jednotlivých obvinených a **12** právnikov obhajovalo **6** nemeckých nacistických organizácií. Rozsudky vyniesli **1. októbra 1946**. Trest smrti **12** odsúdených vykonal **16. októbra 1946**. Göring spáchal noc pred popravou samovraždu. Ako zločinecké organizácie boli odsúdené SS, Gestapo, SD a vedenie NSDAP. Od **3. mája 1946 do 12. novembra 1948** sa konal menej známy Medzinárodný vojenský tribunál pre Ďaleký Východ – Tokijský tribunál.

4

6

12

14

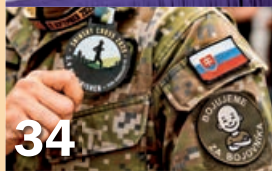
18

28

30

34

42

4 Deň červených makov

6 Pocta hrdinom Dukly

8 Opatrujú pamäť národa

10 Oddelenie medzinárodných kurzov AOS

12 Cvičenie Strong Together 2025

14 Ďakujeme, otec biskup

16 Rozhovor s emeritným ordinárom Františkom Rábekom

18 TÉMA: Ženisti

24 Novinky z krajiny nebeského draka

28 Slobodník Belavý a hraničný stĺp na Dukle

30 Vojenský výbor NATO

32 Ako vojenčili švališéri, huláni a vozataji

34 Bežci so srdcom v srdci

36 Petra Vlhová sa vracia

38 Nové priateľstvá na Kaukaze

41 MILITARY ENGLISH: Counter drone systems

42 Kopčianska ozvena grófa Batthyányho

45 Povstalecký bicykel bratov Bachňákovcov

46 Druhá svetová vojna v Tichomorí

47 Americká karabína M1

NA TITULNEJ STRANE: Medzinárodné veliteľsko-štábné cvičenie Strong Together 2025 • Foto: plk. Jozef Dunaj

NA ZADNEJ OBÁLKE: Karpatsko-duklianska operácia patrí k základom tradícií slovenských ozbrojených síl • Foto: MO SR

Deň vojnových veteránov

Dňa 11. novembra 1918 o 11. hodine a 11. minúte zaznela posledná salva pri podpise prímeria v Compiègne vo Francúzsku, ktorým sa skončila prvá svetová vojna. Na rozdiel od všetkých predchádzajúcich vojen trvalo toto ozbrojené stretnutie nepretržite viac než štyri roky.

Straty na ľudských životoch, ktoré si Veľká vojna vyžiadala, nemali dovtedy obdobu v celých ľudských dejinách. Zo 65 miliónov vojakov mobilizovaných všetkými bojujúcimi štátmi 8 miliónov zabili a ďalších 21 miliónov bolo zranených alebo doživotne zmrzačených. Hrôzy a útrapy z tejto vojny zostali tak hlboko vryté do vedomia jej účastníkov, že bezprostredne po skončení vojny bol 11. november vyhlásený za Deň vojnových veteránov.

Prvopočiatky tohto symbolu, ako symbolu nového života, nájdeme v básni In Flanders Fields od kanadského vojenského lekára podplukovníka Johna McCrae, rodáka z mesta Guelph v kanadskej provincii Ontario. Zložil ju v máji 1915, keď sa v oblasti západného Flámska zúčastnil na druhej veľ-

kej krvavej bitke o belgické mestečko Ypres (22. 4. – 25. 5. 1915).

Napriek tomu, že bol vojenským chirurgom, na útrapy a bolesť ranených vojakov, ktorých ošetroval v poľnom obväzisku, si nemohol zvyknúť. Svoju bolesť tlmil písaním básní. Osobitne sa ho dotkla smrť priateľa a bývalého žiaka poručíka Alexisa Helmera z Ottawy, ktorého zabil výbuch granátu 2. mája 1915. Očitý svedok seržant Cyril Allison opísal, že toho rána, keď vial jemný východný vietor, sa červené divé maky medzi hrobmi vlnili. John McCrae svoju bolesť vpísal do básne, ale papierik s ňou zahodil. Okoloidúci dôstojník ho však zdvihol a poslal do Anglicka. Časopis Punch publikoval McCraeovu báseň 8. decembra 1915.

Tradicie nosenia červeného maku sa John McCrae nedožil, zomrel 28. januára 1918 v Britskej vojenskej nemocnici pre

John McCrae

In Flanders Fields

*In Flanders fields the poppies blow
Between the crosses, row on row
That mark our place; and in the sky
The larks, still bravely singing, fly
Scarce heard amid the guns below.*

*We are the Dead. Short days ago
We lived, felt dawn, saw sunset glow,
Loved and were loved, and now we lie
In Flanders fields.*

*Take up our quarrel with the foe:
To you, from failing hands, we throw
The torch; be yours to hold it high.
If ye break faith with us who die
We shall not sleep, though poppies grow
In Flanders fields.*

John McCrae

Na flámskych poliach

*Na poliach flámskych kvitnú maky divé,
tam, kde ich lemujú len biele kríže clivé,
tam ležíme. Škovránky hore svoju pieseň pejú,
kým dole pod nimi len výstrely z diel znejú.*

*My viacej nevstaneme a hoc' je koniec s nami,
včera sme milovali – a boli milovaní.
Teraz len ticho ležíme na chmúrnej flámskej pláni.*

*Náš boj však iní prevezmú,
a do rúk našu pochodeň,
aby ju niesli v diaľ.
Ak by vám zhasla,
spomeňte náš žiaľ,
že sme tu padli zbytočne.
Len divé maky červené ďalej rastú
na poliach flámskych.*

dôstojníkov č. 14 vo Wimereux, neďaleko Boulogne vo Francúzsku vo veku 45 rokov. Báseň sa dostala aj do rúk americkej členky asociácie Mladí kresťania Moiny Michaelovej a inšpirovala ju k myšlienke urobiť z kvetu červeného maku poetický symbol obetí tohto dovtedy najväčšieho celosvetového vojnového konfliktu. Prvýkrát túto svoju predstavu realizovala v Spojených štátoch v roku 1920, keď červený mak ako symbol spomienky na vojnové hrôzy prijali americkí veteráni. V roku 1921 ju nasledovala Francúzka Anna E. Guérin, ktorá tento symbol nového života rozšírila medzi kanadských a britských legionárov.

V rovnakom roku sa k symbolu červeného maku prihlásila aj Austrália. Dnes môžeme vidieť kvet červeného maku pri spomienkových aktoch a ceremóniách pri príležitosti Dňa vojno-

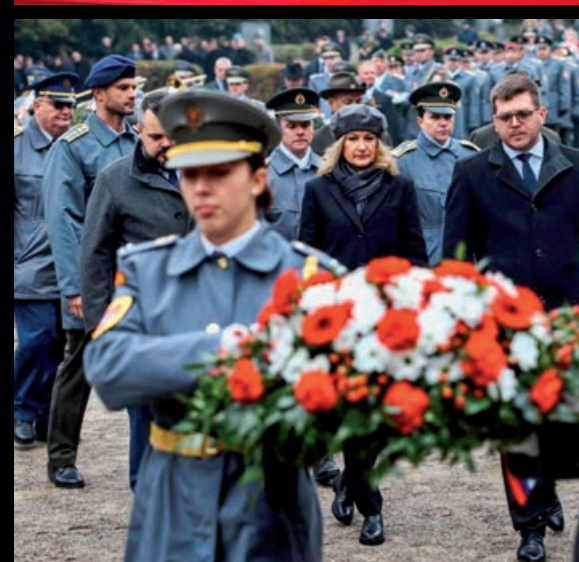
vých veteránov vo väčšine demokratických krajín, ktoré boli zatiahnuté do svetových vojen. V posledných rokoch si táto tradícia nachádza svoje dôstojné miesto aj na Slovensku.

V krajinách Commonwealthu si 11. november pripomínajú pod oficiálnym názvom Remembrance Day (Deň pamäti) a tiež aj ako Poppy Day (Deň červených makov), v Spojených štátoch ako Veterans Day (Deň veteránov), vo Francúzsku a Belgicku ako Jour de l'Armistice (Deň prímeria), tiež pod názvom Jour du Souvenir (Deň pamäti), v Holandsku ako Wapenstilstandsday (Deň prímeria).

plk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD.
riaditeľ Vojenského historického ústavu
Foto: VHÚ, MO SR

Pocta hrdinom Dukly

V nedeľu 5. októbra si pri príležitosti pietnej spomienky v rámci osláv 81. výročia Karpatsko-duklianskej operácie široká verejnosť mohla s predstaviteľmi vlády SR uctiť pri Pamätníku československého armádneho zboru na Dukle pamiatku hrdinov, ktorí pri obrane vlasti položili život. Súčasťou osláv bola okrem spomienkových podujatí aj prezentácia klubov vojenskej histórie, ministerstva obrany či Národných obranných síl.

Predseda vlády Slovenskej republiky Robert Fico v príhovore konštatoval, že motív bojovať je absolútnym základom spravodlivej vojny. Prvý československý armádny zbor, ale aj vojaci Červenej armády podľa neho presne vedeli, za čo bojujú.

Sloboda vykúpená krvou

Prezident Peter Pellegrini vyzdvihol odhodlanie duklianskych hrdinov prekonať aj zdanlivo neprekonateľné prekážky.

Vyzval na hľadanie sily zjednotiť sa ako národ na myšlienkach, ktoré sú mocnejšie ako súčasné spory. „Stretávame sa na historickom mieste, ktoré bolo pred 81 rokmi svedkom nespochybniteľného hrdinstva, ale aj obrovského utrpenia. Mieste, na ktorom bola naša dnešná sloboda vykúpená krvou našich otcov a dedov. A musím vyjadriť najhlbšiu úctu nad ich hrdinstvom, odhodlaním a utrpením,“ zdôraznil P. Pellegrini. Poukázal aj na to, že na kolo náde k duklianskemu pamätníku je 1 265

mien tých, ktorí za svoju odvahu zaplatili najvyššiu cenu.

Kadiaľ sa vracala sloboda

„Karpatsko-duklianska operácia, ako aj všetky veľké bitky druhej svetovej vojny a víťazstvá nad fašizmom, sú základnými piliermi tradícií slovenských ozbrojených síl,“ povedal náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko. Návšteva Dukly je preňho predovšetkým emotívna záležitosť. „Pretože ako mladý dôstojník

„V tom čase tu nebola takáto vegetácia, len holé lúky, aj preto tu padli toľkí bojovníci za našu slobodu. Musíme si ju vysoko vážiť a pripomínať si ten vzácny deň, začiatok Karpatsko-duklianskej operácie. Všetka česť a sláva hrdinom, ktorí položili životy za našu slobodu!“

plukovník v. v. Vladimír Strmeň
vojnový veterán, priamy účastník Slovenského národného povstania

„Karpatsko-dukliansku operáciu si často pripomínáme aj v rámci vzdelávania našich mladých dôstojníkov. Akým spôsobom sa bojovalo, aké boli rozhodnutia veliteľov, čo ich k tomu viedlo. Pre každého z vojakov je to tiež príklad, aká náročná vtedy bola bojová činnosť, aká náročná je dnes, na čo sa musia pripravovať, že vojna nie je jednoduchá ani ľahká.“

generál Daniel Zmeko
náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR

som sa učil, akým spôsobom sa vedú operácie v horskom prostredí, ale tiež preto, lebo tadiaľto sa vracala sloboda, veľmi ťažko, a veľa ľudí pri tom zomrelo.“

Bez hrdosti na vlastnú históriu, na hrdinské skutky padlých, ako aj preživších môže hroziť, že budeme ako národ strácať hodnotový obsah, vyhlásil predseda Národnej rady SR Richard Raši.

Na oslavách 81. výročia Karpatsko-duklianskej operácie, ktoré sa uskutočnili v nedeľu na Dukle, sa zúčastnili aj voj-

noví veteráni 97-ročný Vladimír Strmeň a 99-ročný Branislav Tvarožek.

Deň obetí Dukly

Karpatsko-duklianska operácia bola najväčšou a najkrvavejšou bitkou línie východného frontu súvisiacou s územím Slovenska. Vojská Červenej armády a Prvého československého armádneho zboru počas nej narazili na tvrdý odpor nemeckých jednotiek. Útočná operácia, ktorá mala spojiť povstalecké sily SNP so

sovietskymi vojskami, trvala od 8. septembra 1944 do 28. októbra 1944.

Pamätný deň SR má názov Deň hrdinov Karpatsko-duklianskej operácie. Pripomína sa od roku 2016, slovenský parlament 24. novembra 2015 rozhodol o zmene názvu spomienky na vojnové udalosti. Predtým niesol názov Deň obetí Dukly a do roku 1993 bol známy ako Deň Československej ľudovej armády.

Foto: TASR, SITA

Historici, múzejníci a vojaci opatrujú pamäť národa

Odborní zamestnanci svidníckeho múzejného oddelenia a príslušníci 14. tankového práporu Trebišov, 65. prieskumného práporu Prešov, 22. prieskumného pluku Prešov, 67. roty podpory velenia Prešov, 21. samohybného delostreleckého oddielu Michalovce, 20. práporu logistiky Prešov, 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany Rožňava, 54. raketometného oddielu Rožňava, brigády velenia, riadenia a prieskumu Zvolen a 51. krídla Prešov od polovice mája do konca septembra ošetrili zbierkové predmety. Ako mimoriadne prospešná sa ukázala pomoc príslušníkov 20. práporu logistiky Prešov pri presune jednotlivých exponátov ťažkej bojovej techniky nachádzajúcich sa v areáli vyhladkovej plošiny v Nižnom Komárniku. V septembri bolo s výdatnou pomocou vojakov opravené

poškodené vstupné schodisko do objektu Vyhladkovej veže na Dukle. Popri tom sa priebežne konali záhradnícke, údržbárske a pomocné práce spojené s pravidelnou starostlivosťou a revitalizáciou rozsiahleho areálu Pamätníka a vojnového cintorína sovietskej armády vo Svidníku, ako aj areálu múzea, Pamätníka a vojnového cintorína 1. československého armádneho zboru v ZSSR na Dukle, pomníka Mílnik „Volanie“, pomníka ženistov a pomníka na mieste tragickej smrti gen. Jaroslava Vedrala-Sázavského v priestore Duklianskeho priesmyku.

Následky smršte

Začiatkom júla 2025 bola aj táto oblasť postihnutá krátkou intenzívnou veternou smršťou, ktorá po sebe zanechala množstvo materiálnych škôd – 185 vyvrátených či polámaných drevín v areáli Pamätníka sovietskej

armády a múzea vo Svidníku. Už v júli a auguste 2025 sa podarilo múzejníkom a príslušníkom OS SR s Odštepným záväzkom Vojenských lesov a majetkov SR v Kamenici nad Cirochou v rekordne rýchлом čase odstrániť následky kalamity. Vďaka kvalite prác sa napokon celý priestor vzhľadom priblížil k stavu z roku 1954, keď svidnícky pamätník sprístupnili pre širokú verejnosť.

V areáli múzea sa začalo už koncom roku 2023 s rozsiahlou obnovou Parku bojovej techniky, ktorý tu bol postupne vybudovaný ešte v rokoch 1971 – 1974. V súčasnosti ho tvorí 17 exponátov prezentujúcich vojnovú a povojnovú sovietskú, nemeckú a československú ťažkú obrnenú, delostreleckú a leteckú bojovú techniku. Jednotlivé exponáty si síce svoje nové miesto našli ešte vlni, ale na sovietskom gardovom mínomete BM 13/16 a sovietskom dopravnom

Vojenský historický ústav realizoval ako správca národných kultúrnych pamiatok, pamiatkových a ďalších múzejných objektov na Dukle (kataster obce Vyšný Komárnik) a vo Svidníku prostredníctvom svidníckeho múzejného pracoviska viacero aktivít s cieľom prispieť k celkovému zatraktívneniu pamätných miest.

lietadle Lisunov Li-2 neustále prebiehajú intenzívne práce. Po ich dokončení sa v prípade lietadla počítá so sprístupnením jeho vnútorných priestorov.

Renovovaný Taran

Nemenej dôležitá bola čiastočná renovácia exponátov ťažkej bojovej techniky, ktoré už od roku 1959 tvoria súčasť monumentu Taran na rázcestí medzi mestom Svidník a obcou Kapišová. Sovietsky stredný tank T-34/85 a nemecký stredný tank Panzerkampfwagen IV, sa v auguste a septembri dočkali obnovy ochranného konzervačného náteru. Na oboch exponátoch obnovili kamufláž zodpovedajúcu bojovým obrneným vozidlám, ktoré na jeseň v roku 1944 bojovali na duklianskom bojisku.

Veľká pozornosť návštevníkov regiónu pod Duklou sa každoročne sústreďuje aj

na objekt Vyhliadkovej veže. Jej podstatná časť prešla v posledných štyroch rokoch zásadnou rekonštrukciou a modernizáciou, čo nepochybne výrazne posunulo túto dominantnú a zároveň z architektonického hľadiska aj mimoriadne zaujímavú stavbu. V obidvoch kupolách sa realizovala nová, moderná a rozsiahla expozícia s názvom Duklianske bojisko v premenách času. Ako jeden z posledných krokov smerujúcich k obnove objektu je plánovaná aj modernizácia prízemnej expozícinej časti. V rámci nej sem inštalovali viaceré kusy sovietskych i nemeckých leteckých bômb a munície spolu s 85 mm kanónom z veže stredného tanku T-34/85.

Opravený piedestál

Zamestnanci Vojenského historického ústavu – Vojenského historického múzea, mú-

zejného oddelenia Svidník v rámci údržby a zveľaďovania objektov a expozícií v na Dukle a vo Svidníku vykonali spolu s vojakmi množstvo ďalších štandardných prác a úprav, napríklad inštaláciu nových veľkorozmerných orientačných tabúl na parkovisku pred Vyhliadkovou vežou a pri vstupe do budovy Centrálnej expozície vo Svidníku, inštaláciu novej informačnej tabule pri pomníku Taran, opravu travertínového piedestálu pod sochou seržanta na Pamätníku sovietskej armády, aj opravu časti oporného múra tvoriaceho súčasť vojnového cintorína v areáli pamätníka na Dukle. Aj vďaka ich mimoriadnemu nasadeniu sa celoštátne oslavy Dňa Karpatsko-duklianskej operácie konali v dôstojnom slávnostnom duchu.

Text a foto: Vojenský historický ústav

Pplk. R. Hečko a frekventanky kurzu ISOC z Jordánska, 2024

Od Ameriky až po Južnú Kóreu

Z Česka, Francúzska, USA, Poľska či Maďarska, teda z krajín Severoatlantickej aliance, ale aj z Arménska, Južnej Kórey, Gruzínska, Maroka, Mongolska či Ukrajiny, teda z partnerských krajín, ako aj štátov participujúcich v NATO Defence Education Enhancement Programme, školí dôstojníkov a inštruktorov Oddelenie medzinárodných kurzov Akadémie ozbrojených síl SR.

Podplukovník René Hečko je síce aktuálne už frekventantom prestížneho kurzu Global Strategy Programme na britskom Royal College of Defence Studies, ktorý sa zameriava na stra-

tegické myslenie a globálny bezpečnostný kontext, ale pred svojim vyslaním oddelenie viedol.

Kedy vášmu medzinárodnému školiacemu oddeleniu vystavili rodný list?

Základy položil pôvodný kurz JSOC (Junior Staff Officers' Course), ktorý vznikol v roku 2003 na základe potreby posilniť regionálnu obrannú a bezpečnostnú spoluprácu. Jednou z regionálnych iniciatív bolo podpísanie Memoranda o porozumení medzi Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska, Holandským kráľovstvom a Slovenskou republikou. Výsledkom bolo zriadenie regionálneho vzdelávacieho centra programu Partnerstvo za mier (PiP) pre nižších štábných

dôstojníkov v strednej a východnej Európe. V roku 2007 sme ich preradili na ISOC, teda Medzinárodný kurz pre štábných dôstojníkov. Následne do roku 2015 to s nami ťahalo už len Holandsko, a od roku 2015 pokračujeme vo vedení kurzov čisto v našej réžii. Medzitým sme absolvovali rôzne inštitucionálne NATO akreditácie a re-akreditácie, ako aj certifikácie osnôv výcviku podľa štandardov Aliancie. Naše oddelenie od januára 2019 funguje pod názvom Oddelenie medzinárodných kurzov. V súčasnosti však ISOC predstavuje len jeden produkt, nakoľko od roku 2019 sme postupne pridali a certifikovali ďalšie kurzy.

Ktoré sú to?

Popri ťažiskovom 9-týždňovom ISOC je to týždňový Introduction to the Planning of Joint Operations a dvojtyždňový Comprehensive Operations Planning Course a Tactical Planning for the Land Forces. Kurzy prebiehajú v anglickom jazyku formou prednášok, syndikátnej práce, praktických cvičení a samostatného štúdia. Zastúpenie frekventantov z rôznych krajín vytvára pestré a stimulujuce medzinárodné prostredie,

v ktorom dochádza nielen k výmene odborných poznatkov, ale aj k budovaniu kultúrneho porozumenia a spolupráce – dôležitých atribútov každého úspešného mnohonárodného tímu.

Aký je ich základný zmysel?

Interoperabilita a kompatibilita s členskými štátmi NATO a prísne dosahovanie spôsobilostí požadovaných Alianciou. Ponúkané kurzy flexibilne reagujú na tieto požiadavky, ako aj na vývoj operačného prostredia. V ňom sa operačné umenie znovu orientuje na vedenie operácií vysokej intenzity alebo hybridného charakteru, kde je porazenie konvenčných aj nekonvenčných protivníkov kľúčové. To si vyžaduje aj vysokú úroveň kompatibility štábov pri plánovaní operácií krízového manažmentu v mnohonárodnom a viacdomenom prostredí. Poskytujeme teda kurzy zamerané na plánovací a rozhodovací proces na taktickej a operačnej úrovni v súlade so štandardmi Aliancie.

V akých hodnotiach prichádzajú vaši frekventanti?

Závisí to od konkrétneho kurzu, ale vo všeobecnosti najviac zúčastnených boli kapitáni, majori a podplukovníci. Mali sme aj dve desiatky plukovníkov, ako aj poručíkov, poddôstojníkov, a kurzy operačného plánovania absolvovali aj desiaty „civilisti“.

Poddôstojníkov ste pôvodne školiť nezvykli...

Práve osobitnou pridanou hodnotou, napríklad kurzu Tactical Planning for the Land Forces je otvorenosť aj pre poddôstojnícky zbor. Tento krok reflektuje meniacu sa povahu moderného bojiska, kde sa poddôstojníci stávajú čoraz častejšie neoddeliteľnou súčasťou plánovacieho procesu. Doteraz ich potenciál ostával spravidla nevyužitý. Boli zapájaní len na okrajových plánovacích úlohách technického či pomocného charakteru. Častokrát však disponujú schopnosťami a skúsenosťami, ktoré ich predurčujú na oveľa aktívnejšiu účasť v procese rozhodovania a prípravy operácií. Tak preto.

Celkové počty?

Len v ISOC sme vyškolili už 304 absolventov z 24 krajín. Spolu je to cez sedem stoviek ľudí.

Kto tvorí lektorský zbor?

Oddelenie medzinárodných kurzov má deväťčlennú štruktúru, ktorá zahŕňa náčelníka, hlavného inštruktora, dvoch starších inštruktórov, dvoch inštruktórov, dvoch nadrotmajstrov a asistentku. Hoci hlavná zodpovednosť za výučbu spočíva na inštruktóroch a ich star-

ších kolegoch pod vedením hlavného inštruktora, vzdelávanie je výsledkom kolektívnej práce tímu. Niektoré kurzy si vyžadujú spoluprácu s externými lektormi, čo zabezpečuje vysokú odbornosť a aktuálnosť obsahu. Veľký dôraz kladieme na prínos tzv. guest speakers – hostí, ktorí sa delia o svoje skúsenosti zo štruktúr NATO či mierových misií a operácií s účastníkmi kurzov. Títo odborníci do vzdelávania prinášajú autentický pohľad na realitu a často inšpirujú viac než tradičné materiály. Kým v minulosti sme využívali hlavne zahraničných partnerov, dnes čoraz častejšie pozývame príslušníkov OS SR, ktorí majú širokú prax a dokážu svoje poznatky prezentovať odborne a plynule v anglickom jazyku.

S akými skúsenosťami ste prišli do vedenia oddelenia vy?

Cenné základy pre túto pozíciu som získal počas takmer pätnásťročnej kariéry v ženijných jednotkách Ozbrojených síl SR, ktorú som začal po absolvovaní základnej vojenskej služby v roku 1996. Od roku 2002 som zastával rôzne veliteľské funkcie – od výcvikových čiat po zástupcu veliteľa roty, vrátane operačných nasadení v Iraku (2006), kde sme mali ženijnú odminovacu rotu a bol som tu starší dôstojník veliteľstva divízie. V Afganistane som bol zástupca veliteľa multifunkčnej ženijnej roty v rokoch 2010–2011. Od roku 2009 som pôsobil ako štábný dôstojník v Seredi, kde som viedol plánovanie a riadenie operácií na úrovni samostatného práporu. V roku 2022 som bol vyslaný ako veliteľ kontingentu v operácii EUTM Mali. Od roku 2025 tiež pôsobím ako expert NATO za vzdelávanie v disciplíne pozemných operácií (DH LANDOPS) v spolupráci so švédskym výcvikovým zariadením SWEDINT. Svoju kariéru som začal na Akadémii ozbrojených síl 1. septembra 2011 ako inštruktor kurzu ISOC. Po niekoľkých rokoch som prevzal zodpovednosť ako hlavný inštruktor oddelenia a neskôr aj ako náčelník oddelenia,

ktorým som sa stal 1. januára 2023. K tomu prirátajme školenia, kurzy a cvičenia vo viacerých krajinách, ako USA, Nemecko, Poľsko, Rumunsko a Slovensko. V rokoch 2015–2019 som bol päťkrát vyslaný na Ukrajinu. No a, pravdaže, svoje skúsenosti by som chcel odovzdávať v prospech ozbrojených síl a akadémie aj po návrate z Británie.

S akým cieľom ste boli na Ukrajinu?

S mobilným vzdelávacím tímom, ktorý bol vytvorený na našom oddelení, sme realizovali kurzy Taktické plánovanie pre pozemné sily a Úvod do plánovania spoločných operácií.

Nie je toho málo...

Skúsenosti nezahrňajú iba zoznam hodností či funkcií, ale aj príbehy, rozhodnutia a ľudí, ktorých stretávame. Najviac nás formujú výzvy, ktoré nás nútia vystúpiť z komfortnej zóny. Počas mojej kariéry som sa riadil tromi zásadami: odvahou vykročiť vpred, ochotou neustále sa zlepšovať a vnútornou silou nevzdať sa ani v ťažkých chvíľach. Musím však zdôrazniť, že som mal šťastie na výnimočných predchodcov

a kolegov. Certifikácia kurzov či NATO akreditácia nie sú výsledkom práce jedného – sú dôsledkom dlhoročného systematického úsilia a jasného zámeru. Som len jediným článkom reťazca ľudí, ktorí túto víziu tvorili a rozvíjali, ako moji predchodcovia Jozef Wesselényi, Jozef Kuchta či Roman Král. Som hrdý, že pred odchodom do Británie som mal v tíme skvelých profesionálov, ako sú Miroslav Majtner, Ján Sedliak, Jozef Hraško, Laco Čáni, Rišo Knotek, Juraj Garay, Ján Uhel alebo Zuzana Freissl. Ich osobný a odborný prínos, ako aj ochota pracovať nad rámec svojich možností boli pre mňa nesmierne cenné. O to viac prajem úspech svojmu zástupcovi pplk. Miroslavovi Majtnerovi, ktorý v mojej neprítomnosti oddelenie vedie.

Do akej miery ste spolupracovali v rámci vašich kurzov s OS SR a AOS?

Táto spolupráca tvorí základ nášho úspechu a profesionality; bez nej by sme neboli konkurencieschopní. AOS zabezpečuje nášmu oddeleniu nielen organizačnú a logistickú podporu, ale aj zázemie na realizáciu náročných medzinárodných kurzov, ktoré spĺňajú štandardy NATO. Zároveň sú nenahraditeľnou súčasťou príslušníkov OS SR, ktorí sú skúsenými odborníkmi a inštruktormi, pričom prispievajú svojimi vedomosťami a skúsenosťami z operácií. Navyše, aj keď účastníci kurzu môžu neskôr zabudnúť na názov alebo detailné informácie, v ich pamäti vždy zostáva obraz našich ozbrojených síl a akadémie – a dojem nášho tímu. Ide o veľkú zodpovednosť, ako aj spoločný príspevok k budovaniu dôvery, profesionality a pozitívneho imidžu našej krajiny nielen v rámci NATO, ale aj mimo neho.

Pavol Vitko

Foto: archív R. H.

Kurz ISOC, výcvik s mapami v teréne, 2024

Spolu sme silnejší

Ozbrojené sily Slovenskej republiky spustili 16. októbra výkonnú fázu medzinárodného veliteľsko-štábného cvičenia Strong Together 2025, ktoré preverilo pripravenosť jednotiek brániť Slovensko v spolupráci so spojencami zo Španielska, Maďarska a Poľska.

Cieľom bolo precvičiť koordináciu, velenie a spoločné plánovanie obrany Slovenskej republiky, zladíť postupy na troch úrovniach velenia od divízie, cez brigády, až po mechanizované prápory.

Najväčšie svojho druhu

Do cvičenia sa zapojilo okolo 2 500 vojakov, ktorí pôsobili na takmer 40 vytipovaných miestach východného Slovenska vrátane posádkových cvičísk a výcvikových priestorov.

Strong Together 2025 bolo výnimočné svojím rozsahom aj obsahom. Prvý raz po viac ako dvadsiatich rokoch veliteľstvá a štáby manévrových jednotiek na všetkých troch úrovniach cvičili priamo v poli.

Počas cvičenia bolo v posádkovom cvičisku Veľké Ozorovce vytvorené zodolnené miesto velenia. Velitelia si mohli v praxi overiť moderné postupy velenia na súčasnom bojisku, aby vedeli rýchlo reagovať, napredovať – a to priamo z priestorov

vybavených univerzálnymi skladacími úkrytmi, poskytujúcimi dokonalé krytie pred sledovacími prostriedkami, termovíziou, fyzickým odhalením nepriateľom.

Miesto velenia navštívili aj náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky generál Daniel Zmeko a veliteľ Spoločného operačného veliteľstva OS SR generál-major Martin Michalko. Ocenili úroveň pripravenosti 21. mechanizovaného práporu.

Trenčiansky 4. pluk logistiky sa do cvičenia zapojil od počítačovej fázy podporou cvičiacich jednotiek a všestrannej logistickej podpory veliteľstva. Rozhodujúcu úlohu plnil v rámci výkonnej fázy vybudovaním poľného skladu munície v predsunutom priestore z kontajnerov ISO 1C. Bola to historicky prvá príležitosť pluku precvičiť si postupy a spôsobilosti v takom nasadení. Vybudovanie skladu a preprava niekoľko stoviek ton munície bolo výzvou, ktorú sa podarilo splniť v časovo náročnom limite.

„Slúžim v Ozbroyených silách Slovenskej republiky od ich vzniku, ale nikdy dosiaľ som nemal možnosť zažiť takýto typ cvičenia, že by sme boli rozmiestnení od práporu cez brigádu až na divíziu, popri čom sa vykonávajú niektoré veľmi komplikované procesy logistiky a zároveň sa precvičujú nielen schopnosti spojenia a plánovania pod tlakom, ale najmä schopnosť udržania prehľadu o situácii, čo je na dnešnom bojisku extrémne dôležité.“

generál Daniel Zmeko
náčelník Generálneho štábu Ozbroyených síl SR

Letecký Air Livex

Súčasťou cvičenia Strong Together bola letecká časť Air Livex so zameraním na regionálne operácie vzdušnej obrany v spolupráci so spojencami NATO, precvičenie ofenzívnych a defenzívnych protivzdušných operácií, spolupráce s jednotkami pozemných síl a síl pre špeciálne operácie s dôrazom na zosúladenie postupov so zahraničnými cvičiacimi.

Za ČR cvičenie podporila 221. vrtuľníková letka z Náměšti nad Oslavou s vrtuľníkmi AH-1Z, dislokovaná v 51. krídle Prešov a 211. taktická letka s lietadlami JAS 39 Gripen, ktorá pôsobila z letiska Čáslav. Maďarskú republiku reprezentovala 1. taktická letka s lietadlami JAS 39 Gripen zo základne Kecskemét. Španielske ozbrojené sily sa zúčastnili s vrtuľníkovou jednotkou v zložení NH-90 a Tiger.

Pre pilotov F-16 z 81. krídla Sliač to bola historicky prvá príležitosť precvičiť si doma postupy a spôsobilosti s partnermi z členských krajín NATO. Radarová radiácia bojového

použitia z 2. brigády vzdušných síl si mohli precvičiť postupy na ochranu vzdušného priestoru SR či riadenie vzdušných misií v rámci spolupráce s posádkami taktických lietadiel F-16 a JAS 39 Gripen.

Piloti vrtuľníkov UH-60M plnili úlohy vzdušnej podpory pozemných jednotiek v priestoroch prešovskej základne a leteckej strelnice Valaškovce s českými a španielskymi kolegami. Podporovali ich vojaci z 22. prieskumného pluku Prešov a predsunutý letecký navádzač JTAC z 5. pluku špeciálneho určenia.

Na posilnenie ochrany vzdušného priestoru a letísk boli aktivované prostriedky 11. brigády vzdušných síl Nitra. Ich úlohou bolo pôsobiť aj proti lietadlám a vrtuľníkom v určenej vzdušnej priestore a vycvičiť posádky protiletadlových systémov.

Foto: OS SR

2007 – Kosovo

Budovanie výnimočného systému

František Rábek je ťažiskový spolutvorca systému duchovnej služby v ozbrojených silách a zboroch, ktorý je vo svete výnimočný.

Programové vyhlásenie vlády z marca 1994 uložilo ministrom obrany úlohu vypracovať koncepciu duchovnej služby v Armáde SR.

Prvopočiatky

V tom istom roku začali na Ministerstve obrany SR pracovať prví dvaja duchovní. Od mája doc. ThDr. Igor Kišš nominovaný Ekumenickou radou cirkví na Slovensku a od júla Mgr. Ignác Juruš za Konferenciu biskupov Slovenska (KBS). Koncepciu vláda SR schválila a prijala v septembri 1994 pod č.1014/1994. Na ministerstve obrany zriadili spoločný Úrad vojenských duchovných (ÚVD), ktorý začal činnosť 1. februára 1995. Pre vojenských duchovných sa vytvorili systémizované miesta na Generálnom štá-

be Armády SR, veliteľstvách zborov a vo vojenských vysokých školách. Vojenski duchovní boli organizačne podriadení príslušnému veliteľovi a odborne riaditeľovi ÚVD bez ohľadu na vierovyznanie. Koncepcia ukladala povinnosť vojenským duchovným vykonávať svoju prácu v duchu ekumenizmu a úcty k inej náboženskej tradícii. Starostlivosť o vojakov inej náboženskej orientácie boli vojenski duchovní povinní zabezpečiť individuálne v spolupráci s predstaviteľmi príslušnej cirkvi.

V roku 1997 síce schválili vojenský odborný predpis DNS-1 – Duchovná a náboženská služba v rezorte obrany, ktorý slúžil ako základná norma pre veliteľov, náčelníkov a duchovných, ale systém duchovnej akoby prešľapoval z nohy na

2003 – v historickej budove Národnej rady po prvej svätej omši s generálplukovníkom v. z. Jozefom Tuchyňom, bývalým náčelníkom Generálneho štábu Armády SR, generálmajorom Otom Nečasom, zástupcom veliteľa pozemných síl, plukovníkom v. z. Tomášom Švecom, bývalým hovorcom Armády SR a šéfredaktorom Obrany Pavlom Vítom

nohu s nie veľkou víziou. A to aj napriek tomu, že v máji 2001 odišiel na zahraničnú vojenskú misiu prvý vojenský duchovný major Miloš Krchňavý, ktorý rok pôsobil v misii OSN UNFICYP na Cypre. O mesiac neskôr podplukovníka Stanislava Lipku vyslali do misie UNMEE v africkej Eritrey.

Druhý impulz

Dňa 25. októbra 2001 sa z iniciatívy KBS uskutočnilo pracovné rokovanie na Ministerstve obrany SR v súvislosti s procesom prípravy parciálnej zmluvy medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou. Už 14. augusta 2002 vláda schválila návrh na uzatvorenie medzinárodnej Zmluvy medzi SR a Svätou stolicou o duchovnej službe katolíckym veriacim v Ozbrojených silách a ozbrojených zboroch Slovenskej republiky.

Ordinariát Ozbrojených síl SR a ozbrojených zborov SR zriadili 20. januára 2003. Je postavený na úroveň diecézy, čiže biskupstva. Má pôsobnosť pre celé Slovensko a začal prakticky fungovať 1. marca 2003. V ten deň sa v kostole sv. Jána z Mathy v Bratislave uskutočnila slávnostná inaugurácia Ordinariátu OS a OZ SR a zároveň menovanie prvého ordinára OS a OZ SR Mons. Františka Rábeka do úradu.

2004 – v Iraku pri skúške plynovej masky

Vznikom Ordinariátu OS a OZ SR dňa 1. marca 2003, v ktorom pôsobia rímskokatolícki a gréckokatolícki duchovní, zanikol Úrad vojenských duchovných. Vzápätí vznikol ako druhá samostatná štruktúra uniformovaných duchovných Úrad ekumenickej pastoračnej služby OS SR na čele s plukovníkom Tomášom Semkom (v súčasnosti je generálnym duchovným plukovník Viktor Sabo). V októbri 2005 Ekumenická rada cirkví schválila Štatút Ústredia, ktorý cirkevný odbor Ministerstva kultúry SR evidoval a potvrdil 30. novembra 2005. Združuje protestantské cirkvi a pravoslávnych.

Made in František Rábek

Keď sa v roku 2003 stal biskup František Rábek Ordinárom ozbrojených síl a zborov, v celom systéme duchovnej služby bola približne desiatka vojenských kňazov. A dnes?

Ak budeme hovoriť už iba o ordinariáte, ktorý F. Rábek až do októbra tohto

roku viedol, k 19. 10. bolo v ozbrojených silách 26 vojenských duchovných. Ďalších 26 slúži vo vikariáte ministerstva vnútra. Teda v polícii, medzi hasičmi, záchranármi a financmi. V uniforme Zboru väzenskej a justičnej stráže je duchovných 18. V rámci ordinariátu pôsobi deväť diakonov. Ďalších deväť vojenských duchovných je na výsluhovom dôchodku, no pôsobia v rôznych farnostiach. Piaty už umreli. Vráťane podplukovníka Michala Štanga, ktorý tragicky zahynul v roku 2006 pri páde lietadla spolu so 41 vojakmi pri návrate z operácie KFOR v Kosove.

Systém duchovnej služby je k dispozícii všetkým vojakom a ostatným uniformovaným mužom a ženám v službe štátu, ako aj zamestnancom jednotlivých rezortov a ich rodinám. Jeho prepojenie naprieč armádou, políciou, hasičmi, zväzom justičnej a väzenskej stráže či záchranármi sa v tejto podo-

2019 – počas vojenského pochodu Varšava – Čenstochová

be podarilo vôbec po prvý raz u nás na Slovensku. V takom rozsahu nie je totiž nikde inde na svete. A do veľkej miery má visačku Made in František Rábek. Iste, aj v mnohých štátoch sú duchovní v armáde, občas ich je pár aj u policajtov, ale ten náš je čo do združených rezortov a organizácií najkomplexnejší. S malým časovým posunom sa podarilo prepojiť podobne duchovnú službu aj v rámci Úradu ekumenickej pastoračnej služby.

Katedrála, kaplnky, pamätníky

Ordinariát sa delí na vikariáty a len v tom vojenskom pribudlo za ostatných 22 rábekovských rokov 21 kaplniek plus jedna katedrála. Vo vikariáte rezortu vnútra je nových kaplniek 19. Vo väzniciach 21. Stojí aj pamätník všetkým po roku 1993 zahynuvším vojakom, policajtom a ostatným príslušníkom ozbrojených zborov. Aj s ich menami vpísanými do veľkej oceľovej knihy. Plus pamätná tabuľa príslušníkom Vojenských táborov nútených prác – pomocných technických práporov, v ktorých slúžili mladí ľudia nepohodlní totalitnému režimu v rokoch 1948 – 1954.

Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák prijal v októbri odchádzajúceho vojenského ordinára Mons. Františka Rábeka, poďakoval sa mu za jeho službu a udelil mu najvyššie rezortné vyznamenanie – Pamätnú medailu ministra obrany Slovenskej republiky I. stupňa (zlatú). Minister prijal aj jeho nástupcu Pavla Šajgalíka. V nedeľu 12. októbra slúžil Mons. František Rábek v Katedrále sv. Šebastiána v Bratislave – Krasňanoch posledný raz v úlohe ordinára nedeľnú omšu ako biskup Ordinariátu Ozbrojených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky. Po omši vyjadrili Mons. Rábekovi poďakovanie generálny vikár Jozef Michalov a biskupský vikár Zboru väzenskej a justičnej stráže Peter Nižník v mene všetkých kňazov, diakonov a zamestnancov ordinariátu a odovzdali mu vzácny dar – relikviu svätého Šebastiána, patróna Ordinariátu OS a OZ SR.

Nie, nie je to zázrak. Vysvetlenie spočíva v tom, že František Rábek veril, že to, čo robí je dobré – a že tí okolo veria jemu. Veria v čistotu jeho úmyslov, jeho vízií a čestnosti.

udržiavať a rozvíjať. A to už bude úloha nového ordinára.

Domov na Slovensko

Pápež Lev XIV. prijal zrieknutie sa pastoračného riadenia Ordinariátu Ozbrojených síl SR a ozbrojených zborov SR Františkom Rábekom 27. mája. Súviselo s tým, že už dovŕšil stanovenú hranicu 75 rokov. Zároveň menoval za ordinára Pavla Šajgalíka, doteraz duchovného správcu Slovenskej katolíckej misie vo Švajčiarsku. Ten do roku 2019 vykonával kňazskú službu v ordinariáte ako policajný duchovný. Slávnostné oznámenie sa uskutočnilo v bratislavskej Katedrále sv. Šebastiána. Pápežský nuncius Nicola Girasoli zároveň uviedol, že k faktickému odovzdaniu a prebratiu vedenia ordinariátu dôjde až v októbri. Dovtedy ho bude naďalej z pápežovho poverenia viesť Mons. František Rábek ako apoštolský administrátor. Mons. Pavol Šajgalík za ten čas o. i. formálne ukončil svoje pôsobenie vo Švajčiarsku.

Pavol Vitko

Foto: autor, OS SR, Jakub Neubauer

2025 – s pápežom Levom XIV. a so svojim nástupcom Pavlom Šajgalíkom počas púte Ordinariátu do Ríma

Radostná vd'ačnosť

Ordinár František Rábek nám ešte pred 18. októbrom, keď odovzdal pozíciu Pavlovi Šajgalíkovi, poskytol svoj posledný rozhovor vo funkcii.

Bude to pre vás po odovzdaní funkcie veľký výdych?

Ani by som nepovedal. Prežívam to ako súčasť mojej služby a života. To znamená, že prišiel čas na ukončenie môjho pôsobenia v pozícii ordinára a som rád, že ju môžem odovzdať kvalitnému nástupcovi. Verím v pokojné a radostné prežitie tejto zmeny, aj dní, ktoré prídu po nej.

S akými pocitmi a ambíciami ste prišli v roku 2003 do Bratislavy z pozície nitrianskeho pomocného biskupa?

Prišiel som do prostredia pre mňa úplne neznámeho. No s vedomím dôležitého posolania, lebo na túto rolu ma poslala prostredníctvom rozhodnutia vtedajšieho pápeža Jána Pavla II naša katolícka cirkev. Moja sebadôvera a odvaha spočívali v tom, že ak som už takéto zadanie dostal, tak Pán Boh mi nepochybne pomôže, aby som mal možnosť vykonať niečo užitočné a správne.

Vaše prvé dojmy a reakcie?

Základný dojem bol taký, aký je v mierne modifikovanej verzii aj dnes. Nie každý z veliteľov bol nadšený z toho, že na pôdu armády prichádza duchovná služba. No iní to s radosťou vítali. Čo som si však cenil a u oboch skupín si

cením doteraz je fakt, že všetci si ctili zákon. Takže ak som do svojej pozície nastúpil na základe medzinárodnej zmluvy medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou, ktorá hovorí o duchovnej službe v ozbrojených silách a zboroch, tak to veliteľia jednoducho prijali a rešpektovali. Aj s požiadavkami, povinnosťami a právami, ktoré silám a zborom zo zmluvy vyplývali.

Ako ste si postupe získali dôveru?

Prvý rok som si dal za cieľ ponavštevovať čo najviac posádkových miest, ktoré spadali do nášho ordinariátu a zoznámiť sa s tamojšími útvarmi a ich veliteľmi. Je to o dobrej vôli a o kontaktoch. A keď naši kňazi dokázali v útvaroch, ako aj v misiách, že sa dá na nich spoľahnúť, že sú to ľudia na svojom mieste, tá dôvera kontinuálne rástla.

Zažili ste aj nejakú priamo odmietavú reakciu?

Až tak by som to necharakterizoval. No keď chcete, tak len pre zaujímavosť príhoda, ako som navštívil ešte vojakov základnej služby pri Štedrej večeri. Povedal som im pár slov, povečerali sme, posedeli sme, porozprávali. Všetko bolo milé a fajn. No keď ma veliteľ odprevadil z budovy, neodpustil si svoje. S takým dosť priečnym tónom mi povedal,

že on je a aj zostane ateista. Ale nech bolo akokoľvek, podali sme si ruky, usmiali sa, zaželali si všetko najlepšie – a ja som sa ešte v ten večer pomodlil aj za neho.

Bol tu však aj jeden dlhodobý problém...

Dosť dlho som zápasil vo veci oslobodenia vojenských duchovných nosiť služobnú zbraň. My pritom vôbec nepopierame, že vojak má mať zbraň, veď preto je vojak. No úloha kňaza je iná. Jeho poslanie je duchovné humanitárne a nenásilné. Nie málo generálom a ministrom som sa snažil vysvetliť, že i keď je vojenský kňaz profesionálny vojak, tak má celkom iné poslanie, ako napríklad bojovník. Už je to však samozrejmé a vžilo sa to.

U koho ste sa v tých začiatkoch stretli s podporou?

Nie všetci mali vôľu a nie všetci na to mali príslušné hodnoty či postavenie, no tých, ktorí pomáhali, bolo oveľa viac. Hoci spočiatku som bol aj zaskočený. Keď som argumentoval, že v zmysle uvedenej zmluvy Slovenská republika zabezpečí ordinariátu jeho sídlo, odpoveď bola, že ministerstvo obrany nemá pre mňa nič vhodné. Zrejme to tak bolo, ale zo mňa sa fakticky stal bezdomovec. Uvedomil som si, že ak chcem existovať a pracovať, musím sa chytiť rozumu a niečo si nájsť sám. A tak som si dohodol sídlo ordinariátu v kláštore bratov Pavlínov v Marianke, kde som ho mal napokon celých 22 rokov.

A vojenská katedrála?

Prvé roky sme boli akoby na hosťovaní v kostole sv. Jána z Mathy, ktorý Bratislavčania poznajú pod názvom Trojička. No ak je ordinariát samostatná diecéza, tak jej srdcom by mala byť vlastná katedrála. Preto keď sa vytvorila bratislavská arcidiecéza, zašiel som za arcibiskupom Stanislavom Zvolenským a povedal mu, že Bratislava má veľa kostolov a náš ordinariát nemá ani jeden. A ak nám nejaký prideli, Bratislava sa stane mestom s tromi katolíckymi katedrálami – rímskokatolíckou, gréckokatolíckou a vojenskou. Bolo veľmi pekné, že to pochopil a ponúkol nám práve budovaný kostol v Krasňanoch. Nie všetci to spočiatku privítali radostne. Oni sa na stavbe natrápili a teraz prišiel nejaký skaderuka-skadenoha a ich sídliskový

kostol bude kostolom vojenským? No to len nevedeli, čo majú od tejto zmeny čakať. Že tu budeme aj pre nich. O to viac som si dal záväzok, že sa budeme ako najlepšie vieme starať aj o týchto ľudí, aby sa presvedčili, že nič nestratili, ale naopak, že príchodom ordinariátnych kňazov do ich farností o to viac získali. Nazdávam sa, že sa nám to podarilo.

Zdá sa, že v rezorte obrany je vikariát jeho jedinou súčasťou, ktorá je takmer v plných počtoch.

Stalo sa aj to, že nám kňaz nastúpil, no po krátkom čase povedal, že uniforma pre neho nie je a vrátil sa do diecézy. To boli výnimky. Väčšina zostala a odviedla a odvádza veľmi dobrú službu, za ktorú im zo srdca ďakujem. Ale keďže sme roztrúsení po celom Slovensku a poznali sme sa len letmo, začal som kňazov pozývať každý rok na duchovné cvičenia, ako aj na týždňovú formáciu. Zo začiatku sa to niektorým nezdalo. Dnes je to úplná samozrejmosť, podarilo sa nám tiež takto vytvoriť aj dobrú partiu. V rezorte obrany je nás 25, pričom vo vikariáte ozbrojených síl máme dve neobsadené miesta. Ostatné dva vikariáty, teda v rezorte vnútra a spravodlivosti, sú v plnom počte. V celom ordinariáte je 72 kňazov aj s diakonmi, ktorí sú v uniformách, ako aj na zamestnaneckých pozíciách – a sme ako jedna veľká rodina. A tiež ma teší naša spolupráca s našimi bratmi v ekumenickej pastoračnej službe.

V materiálnej oblasti ste vybudovali desiatky kaplniek, rôzne pamätníky, pamätné tabule...

Najväčšiu radosť mi vždy robili ľudia a ich viera, ktorú sme v nich mohli posilňovať, alebo ktorých sme k nej priviedli. No a s Božou pomocou a prostredníctvom viery a dobrej vôle sa dajú budovať aj materiálne veci.

Ako sa vám podarilo naštartovať duchovnú službu v rámci ordinariátu vo všetkých ozbrojených zložkách, čo sa podľa našich informácií nepodarilo nikomu v Európe?

Nevymyslel som to ja. Niektori múdri to už takto zanesol do zmluvy s Vatikánom. Ja som sa len pričínil o jej naplnenie.

Tak to je v podobných zmluvách aj inde, ale nedokázali to.

Sme pomerne malá krajina a keby sme mali vytvorené biskupstvo iba pre armádu, bolo by to primálo. V aktuálnej forme vidím ordinariát ako primeraný a hlavne životaschopný.

Na rozdiel od azda všetkých európskych ordinárov ste neprijali vojenskú hodnosť, ktorá je v okolitých krajinách poväčšine spojená s generálskymi epoletami.

Rozhodol som sa, že najskôr si vyskúšam čo to urobí, ak v uniformovanom prostredí zostanem civilom. Mój vtedajší poľský kolega, vojenský biskup v hodnosti generál, mi vravel, že ak nebudem v uniforme, tak aj kasárenský holič na tom bude lepšie, ako ja (smiech). No, nedal som si poradiť. Navyše by to bolo trápne, keby som sa ja hral na generála, keďže som nebol ani na základnej vojenskej službe. Napokon som s radosťou zistil, že aj ako civila ma prijímajú v pohode tak generáli, ako aj kapitáni či slobodníci. Keďže som nechcel pracovať na základe velenia, ale vzťahu a služby, veľmi som sa tomu tešil.

Akokoľvek, ste až vojensky disciplinovaný človek, ktorý denne cvičí a aj v 76 rokoch ešte stále behá. Koľko vlastne?

Nad Mariankou v Malých Karpatoch si raz do týždňa spravidla spolu s priateľmi idem zabehnúť 16,5 kilometra. Ak by som nemal aj fyzickú kondíciu, ako

by sa to dalo slúžiť denne od rána do večera?

Čo bude ťažiskovou úlohou vášho nástupcu?

V zásade je štruktúra ordinariátu vybudovaná, kňazi a ostatní pracovníci vedia čo majú robiť, no tú štruktúru treba stále a kontinuálne a čoraz viac naplňovať živým obsahom. A toto je krásne u môjho nástupcu, že bez toho aby sme to konzultovali, dal si biskupské heslo Verte evanjeliu. Takže to je aj odpoveď na vašu otázku.

Ako ste definovali, že to bude práve Pavol Šajgalík?

Tak to mne neprináležalo. O tom rozhodol Svätý otec.

Ale niekto mu musel dať tip.

To je úloha nuncia, aby vyberal kandidátov. Musel sa zorientovať a poslal do Ríma niekoľko mien, a tam rozhodli.

Váša rade pre neho?

Nebudem mu veľmi radiť. Skôr mu spomeniem epizódu z románu poľského spisovateľa Jana Dobraczyńskiego Prelievať more. Dej tejto futuristickej knihy je poznačený atómovou vojnou a pápež vie, že zakrátko zomrie. Hľadá nástupcu. Po všetkých peripetiách nájde afrického kňaza. Má už málo času a málo síl, ale chce mu svojimi radami pomôcť. Začne ich spisovať, no keď zistí že nestíha a nevládze, tak sa uspokojí s tým, že pri jeho svätení mu vyprosí dar Ducha svätého. Vo viere, že ten ho povedie tak, ako bude najlepšie.

Aký je váš ťažiskový pocit pri vašom odchode?

Radostná vďačnosť. Pánu Bohu za všetky dary ktoré som dostal a cirkvi za dôveru, ktorej som sa tešil. Je to tiež vďačnosť bratom v kňazskej službe a mnohým a mnohým ľuďom, ktorí rôznymi spôsobmi spolupracovali a pomáhali nášmu ordinariátu.

Čo odkazuje vojakom a zamestnancom rezortu obrany?

I keď končím v službe ordinára, nekončí sa náš vzťah. Aj ako emeritný ordinár sa budem za všetkých modliť a ak to dovoľia okolnosti a možnosti, s radosťou sa stretnem s kýmkoľvek. Želám si tiež, aby sme si na náš náboženský život nevyčlenili len nejakú neďelnú omšu, ale aby sme žili hodnotne, naplno a radostne vrátane služby pre našich blízkych, pre vlasť a pre svet. No a všetkým nám želim aby sme v zdraví, láske, priateľstve a dobrej viere snažili zvládať všetky súčasti nášho pozemského života.

Pavol Vitko

TÉMA

Ženisti: nové úlohy aj posilňovanie identity

„Spôsobilosti ženistov sú pre vojsko nenahraditeľné, naše úlohy stále rastú, no zároveň cítime potrebu výraznejšie definovať svoju identitu, pracovať na tvorbe našich tradícií a z nich vyplývajúcej hrdosti,“ vraví plukovník Robert Dluhoš, hlavný ženista Ozbrojených síl SR.

Plukovník Dluhoš pôsobí v generálnom štábe a presnejší názov jeho funkcie je „náčelník odboru RCHBO a ženijnej podpory“. No v tomto prípade smerujeme práve k jeho ženijným koreňom. Tiež k tomu, že na jeseň na Duklu zvolal vôbec po prvý raz odborné zhromaždenie ženijného náčelníka. S cieľom oboznámiť aj kolegov s obrovskou úlohou

československých ženistov v rámci Karpatsko-duklianskej operácie. Na jeseň sa navyše vo Vojenskom výcvikovom priestore Kamenica nad Cirochou uskutočnil nultý ročník Dňa ženistov. No a do tretice – na Sninskom kameni na počesť slovenských ženistov odhalili Lavičku cti generála Milana Rastislava Štefánika.

2025, výcvik Národných obranných síl

Aj prezident s ministrom

Kde všade slúžia ženisti? „Najväčšia sila je v 91. ženijnom pluku Sered, ktorý je súčasťou pozemných síl a tvorí kostru ženijného vojska,“ odpovedá plk. Dlugoš. K pluku patrí 902. ženijný prápor Michalovce, novovytvorený 903. stavebný prápor vytvorený zatiaľ len ako organizačný prvok, ako aj 905. centrum špecializovanej bojovej podpory v Novákoch. Plukovník dodáva, že ženijné čaty majú mechanizované praporey a je ich sedem. Vo vzdušných silách slúžia dve stavebno-letiskové čaty. Časť ženistov pôsobí aj v Silách pre špeciálne operácie.

plk. Robert Dlugoš

„Budovanie premostení či ciest, ničenie výbušnín, mýnovanie aj odminovanie, stavebné, rekonštrukčné či opevňovacie práce, zatarasovanie, znalosť práce s elektrickými alebo vodovodnými rozvodmi, práce pod vodou aj vo výškach – to je obrovské množstvo špecializácií

a spôsobilostí, ktoré musíme zvládať,“ konštatuje dôstojník, ktorý okrem iného velil ženijnej rote v Afganistane či ženijnému útvaru v Seredi a má za sebou rôzne kurzy v Nemecku, Turecku a v Centre výnimčnosti EOD v Trenčíne. Dodáva, že najnovšie popri vlastnom ženijnom výcviku cvičia tiež vybraných príslušníkov Národných obranných síl. Na jeseň v Seredi „zarezávali“ aj prezident SR a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Peter Pellegrini s podpredsedom vlády a ministrom obrany SR Robertom Kaliňákom. Aj ďalšia z nových úloh má dlhodobý charakter. Náčelník Ge-

Lavička ženistickej cti

V poradí ôsmu Lavičku cti generála M. R. Štefánika osadili na Sninskom kameni 13. septembra 2025. Jej odhalenie bolo súčasťou podujatia, ktoré sa konalo vo Vojenskom výcvikovom priestore Kamenica nad Cirochou pri príležitosti 25. výročia založenia ženijného práporu Michalovce.

2025, nabíjanie samohybného výbušného odmínovača

nerálneho štábu Ozbroyených síl SR generál Daniel Zmeko rozhodol, že je nevyhnutné, aby ozbrojené sily boli sebestačnejšie a nezávislejšie od civilného sektora v oblasti stavebno-rekonštrukčných prác. To sa týka ťažiskovo ženistov. „S týmito spôsobilosťami disponuje najmä ženijno-konštrukčná rota 902 práporu Michalovce. No a posilňujeme ich vo viacerých ďalších smeroch. Aktuálne rozbiehame výstavbu stolárskej dielne v Malackách, ktorá bude patriť pod 11. experimentálny pluk, ale ak to jej kapacity dovoľia, bude slúžiť aj ďalším súčastiam ozbrojených síl.“

Od ženistov ku generálom

A personálna naplnenosť? „Horšie je to v západnej časti Slovenska, než vo východoslovenských posádkach,“ potvrdí plukovník známu skutočnosť. O to viac sa snažia oslovovať vojakov prichádzajúcich do armády, ako aj mladých ľudí v civile. „Všetci vo svojich špecializáciách získajú prostredníctvom kvalitných kurzov veľmi vysokú úroveň spôsobilostí. Všeobecný kurz ženistu či odborné kurzy strojníkov na špeciálnu ženijnú techniku nám zabezpečuje 7. výcvikový pluk Martin. V oblasti EOD, teda odstraňovania výbušných hrozieb využij-

Slovenskí ženisti sú v porovnaní s našimi zahraničnými partnermi vycvičení často na lepšej úrovni, je však potrebné dobehnúť ich v technickej vyspelosti.

plk. Ján Adamuško
veliteľ 91. ženijného pluku Sereď

vame 905. centrum špecializovanej bojovej prípravy v Novákoch, kde naši vojaci absolvujú pyrotechnické kurzy. Spolupracujeme tiež s Medzinárodným centrom výnimočnosti pre oblasť EOD v Trenčíne. My prispievame inštruktormi, oni nám recipročne dokážu školiť našich ľudí. Spolupracujeme s nimi v oblasti štandardizácie, ale aj v ďalších oblastiach.“ Plukovník Dluhoš, sám vyštudovaný ženista, s potešením kvituje, že v Akadémii ozbrojených síl ročne končí päť až osem ženijných dôstojníkov. Nepochybné aj jeho potešilo, že v septembri si v Prezidentskom paláci prevzali nové výložky dvaja z troch novovymenovaných brigádnych generálov s pôvodnou ženijnou odbornosťou: Jozef Kasl, aktuálne veliteľ prešovskej 2. mechanizovanej brigády a veliteľ Národných obranných síl Ladislav Kisel.

Nakladače, vrhače, odmínovače

plk. Ján Adamuško

Keď sa veliteľa veliteľ 91. ženijného pluku Sereď plukovníka Jána Adamuška spýtame, čo z novej ženijnej techniky by potrebovali najviac, povie len jedno slovo: „Všetko“. Zároveň sa zasmeje, lebo zalamovanie rukami nemá v povahe.

V rámci svojej 29-ročnej služby u ženistov pôsobil nielen v operáciách v Iraku a v Afganistane, ale aj v aliančnom prostredí na Spoločnom operačnom veliteľstve spojeneckých síl v Holandsku, kde mal možnosť porovnať ženijné spôsobilosti OS SR a aliančných partnerov.

„Zúčastnil som sa na viacerých medzinárodných cvičeniach a s hrdosťou môžem konštatovať, že naši ženisti sú pripravení a vycvičení na

Za pomoc aj statočnosť

Lavička cti je výrazom úcty michalovským ženistom, ktorí o. i. opakovane zasahovali pri pomoci obyvateľom Slovenska v rôznych krízových situáciách, či už to boli povodne, snehové kalamity, požiare a ďalšie ohrozenia. Pripomína zároveň nasadenie slovenských ženistov na Balkáne v 90. rokoch, keď si ako vojaci mladého štátu vyslúžili obrovské uznanie a výrazne napomohli k medzinárodnej povesti práve vzniknutej Slovenskej republiky. Ženisti ako skvelí špecialisti výnimočne prezentovali našu krajinu v misiách a operáciách v africkej Eritrei, v Iraku, Afganistane, na Cypre, ako aj v medzinárodných veliteľstvách či v príslušných centrách excelentnosti NATO.

„Táto lavička pripomína tiež obrovskú úlohu všetkým ženistom, ktorú zohrali v rámci Karpatsko-duklianskej operácie a pri oslobodzovaní východného Slovenska. Boli to práve oni, ktorí vytvárali útočným jednotkám priechody

v mínových poliach, stavali premostenia, budovali opevnenia,“ uviedol Milan Gajdoš, správca Vojenskej podpornej nadácie, ktorá stojí za projektom lavičiek cti.

Umelecký návrh originálnej lavičky je dielom architektov Ing. arch. Dušana Ferianca, PhD., Ing. Pavla Vnuka a Ing. Andreja Priehradného. Je symbolicky vytvorená v tvare časti skeletu talianskeho lietadla CAPRONI CA.33. Práve v ňom generál francúzskej armády a zároveň minister vojny už samostatného demokratického Československa generál Milan Rastislav Štefánik absolvoval svoj posledný let z Talianska do už oslobodenej vlasti.

2025, Deň ženistov vo WVP Valaškovce

vynikajúcej úrovni. Trúfnem si povedať, že v nemálo prípadoch na značne vyššej, ako naši alianční partneri. V technickej vyspelosti však nateraz zaostávame.“

Na plnenie úloh v rámci domáceho krízového manažmentu by ženisti potrebovali výkonné zemné stroje, napríklad rýpadlá, buldozéry, nakladače, vyslobodzovacie vozidlá či žeravy. V oblasti ženijnej bojovej podpory, ktorá je primárna pri zabezpečovaní obrany SR a plnení medzinárodných záväzkov, by privítali mínové vrhače, výbušné odmiňovače, samodeštrukčné míny a vzhľadom na poslanie ženijných jednotiek aj vozidlá s balistickou ochranou.

„Požiadavky na novú techniku priebežne spracúvame, procesy obstarávania projektov prebiehajú a pevne verím, že dynamika týchto procesov umožní ženijným jednotkám zvýšiť ich nasaditeľnosť a akcioskopnosť nielen pre použitie v rámci domáceho krízového manažmentu, ale aj v rámci NATO.“

Seredskí ženisti, vrátane kolegov z Michaloviec a Novák, sa koncom septembra zúčastnili spolu s vojakmi Maďarska a Rumunska

na cvičení Blonde Avalanche 2025, ktorého organizáciu Slovenská republika ako predsedajúca krajina obnovila v tomto roku po 4-ročnej prestávke spôsobenej pandemiou COVID a vojenským konfliktom na Ukrajine. Projekt medzinárodnej regionálnej spolupráce, známy aj ako „projekt TISA“, je založený na vytvorení mnohonárodného ženijného práporu, ktorý je pripravený na použitie v rámci riešenia živelných pohrôm v povodí riek Tisa a Dunaj a civilnému obyvateľstvu. A cvičenie Strong Together? „Ženisti mali možnosť preveriť si svoje odborné vedomosti a pripravenosť počas budovania zodolného miesta velenia veliteľa mechanizovaného práporu. Časť z nás sa zároveň podieľala nielen na príprave cvičenia, ale zastávala pozície aj v rámci preverovaných cvičiacich veliteľstiev

QR kód napovie

Lavičky symbolicky pripomínajú slovenských vojenských dobrovoľníkov z revolučných rokov 1848 – 1849 v bojoch za národné oslobodenie. Tiež zásluhy príslušníkov česko-slovenských vojenských légii z konca prvej svetovej vojny vytvorených vo Francúzsku, Taliansku a Rusku pri kreovaní samostatného Československa. Pravdaže, sú tiež pripomienkou hrdinstva účastníkov protifašistického odboja na východnom a západnom fronte, ako aj v Slovenskom národnom povstaní počas druhej svetovej vojny. Zároveň sú vyjadrením úcty novodobým vojnovým veteránom po vzniku samostatnej Slovenskej republiky a jej armády

v roku 1993, ako aj všetkým, ktorí sa zaslúžili o budovanie Ozbrojených síl SR. Na lavičke je umiestnený QR kód, prostredníctvom ktorého sa návštevníci dozvedia viac o tom, komu je lavička určená a o bojoch či ďalších súvislostiach, ktoré sa viažu k danej lokalite. Napríklad to, ako definoval

vojenský historik Jozef Bystrický, že útok posilneného práporu kapitána N. F. Berezníaka z 1337. horského streleckého pluku Červenej armády s cieľom ovládnuť Sninský kameň a Morské oko bol úspešne zavŕšený 24. novembra 1944, tesne pred 23.00 hod. Súčasťou lavičky je aj schránka s vrcholovou knihou.

„Ročne na Sninský kameň vystúpi až 20-tisíc turistov, takže sa teším, že okrem skvelého výhľadu budú mať k dispozícii aj prehľad o regionálnej vojenskej histórii, ku ktorej patria už aj naši ženisti,“ povedal Stanislav Hučko, vedúci Vojenského obvodu Valaškovce, ktorého súčasťou je aj Sninský kameň, a ktorý za inštaláciu lavičky udelil Vojenskej podpornej nadácii svoj Pamätný list.

1995, jeden zo slovenských mostov v misii UNPROFOR

2003, opevňovacie práce okolo slovenského tábora v Iraku

a štábov," konštatuje plk. Ján Adamuško, ktorý u svojich vojakoch oceňuje nielen profesionalitu a odhodlanosť, ale aj vernosť ženijným farbám v tomto pre ženistov hektickom období.

Vojsková, útvarová aj rodinná tradícia

ppplk Ján Bak

„Tradícia slovenského ženijného vojska v operáciách medzinárodného krízového manažmentu po roku 1993 je obrovská. Dokonca by som povedal, že spomedzi všetkých druhov vojsk azda najvýraznejšia," porovnal veliteľ 902. ženijného práporu Michalovce podplukovník Ján Bak. Vie, že hneď od roku 1993 sa obrovskou mierou zaslúžil o prestíž našej armády, ako aj samotnej Slovenskej republiky ženijný prápor,

ktorý bol nasadený v misiách UNPROFOR a UNTAES. Obrovskú prácu za sebou zanechali naši ženisti v Eritrei, Iraku či Afganistane. Aktuálne, už cez dve desaťročia pôsobí ženijná čata na veliteľstve UNFICYP v Nikózii. „Naša čata na Cypre má približne štyri desiatky ľudí a pravidelne v nej rotujeme od päť do desať ženistov od nás z Michaloviec," konštatuje ppplk. Bak, ktorý sám tejto čate velil. Okrem toho slúžil v Mali v misii EUTM ako štábný dôstojník v oblasti EOD.

„Keď si to tak zrátam, naša rodina je v službe už osem desaťročí," usmeje sa pri spomienke na svojho otca, ktorý odchádzal od michalovských ženistov po 25 odslúžených ro-

koch v hodnosti major. „A mamka bola zamestnaná u vojakov cez tridsať rokov ako civilka," hrdí sa rodinnou tradíciou. Rovnako sa hrdí aj tradíciou michalovských ženistov, ktorá má práve 25 rokov: „Od začiatku novembra do konca decembra 2000 v priestoroch michalovských Dukelských kasární rozbehla činnosť ženijná rota, pričom zároveň sa preberala technika zo zrušenej banskobystrickej ženijnej základne," ozrejmi. Michalovčania viackrát menili svoj názov, ako aj štruktúru. Aktuálne tunajší ženijný prápor tvorí veliteľstvo a štáb, 1. ženijná rota bojovej podpory, rota všeobecnej ženijnej podpory a ženijná konštrukčná rota.

Deň ženistov

„Hostom na našom zhromaždení hlavného ženistu bol na Dukle aj ženijný náčelník Armády Českej republiky plukovník František Richter, s ktorým sme spoločne položili vence k pamätníku Ruky ženistu osadenému na oslavu hrdinstva všetkým ženistom, ktorí padli v Karpatsko-duklianskej operácii. Mimochodom, v Čechách svoj Deň ženistu majú. Viaže sa k činnosti ženistov v rámci 1. čs. obrnenej brigády počas jej obliehania nacistami obsadenej severofrancúzskej pevnosti Dunkerque od septembra 1944 až do konca vojny. Svoj Deň ženistov majú napríklad aj Poliaci," ozrejmil plukovník Robert Dluhoš. Samozrejme, cieľil k tomu, že podobný zámer majú aj ženisti na Slovensku. „Náš svia-

Posolstvo Ivana Hargaša

Lavička cti na Sninskom kameni je aj pamiatkou na ženistu Ivana Hargaša, ktorý počas vojny zahynul v blízkom regióne.

Vyučený jemnomechanik slúžil v armáde Slovenského štátu na východnom Slovensku. Prebehol k partizánom a stal sa príslušníkom brigády Čapajev, oddielu Ščorč. Pôsobil v ňom ako ženista-míner. Dňa 12. októbra 1944 kontroloval so sovietskym spolubojovníkom pri dedine Krivá Ol'ka podmínovaný most a zamínovanú cestu. Nikto už nezistí, ako to presne bolo, ale nálož práve vtedy vybuchla. Nebolo to po prvýkrát čo kládol míny. Veď so svojou jednotkou sa pričínil o zničenie

nie železničných mostov s cieľom prerušiť nacistické spojenie s východným frontom. Na ich konte boli aj lokomotívy či nepriateľské motorové vozidlá.

Nacisti najskôr nechali jeho telo na výstrahu ležať vedľa cesty. Otec s bratom sa po vojne už vzdávali nádeje, že ho v spoločnom hrobe nájdu. Stopou bola vreckovka vyšíťá Ivanovou mamou. Jeho hrob je v bratislavskom Slávičom údolí a na jeho pamiatku v hlavnom meste organizujú aj vodácky memoriál.

2002, most medzi Eritreu a Etiópiou stavali Slováci s Indmi

2021, budovanie náhrady za zburaný most ponad Hornád pri Kysaku

nrtm. Erik Torkoš

tok by sa mohol viazať k nasadeniu ženistov práve na Dukle," dodal.

Prvý krok ženisti z Michaloviec už urobili. V sobotu 13. septembra v areáli Vojenského výcvikového priestoru Kamenica nad Cirochou zorganizovali úvodný ročník Dňa ženistov. Konal sa pri príležitosti 25. výročia začiatku činnosti ženistov v Michalovciach, no domáci sa netajili tým, že by mohol byť začiatkom budovania dlhodobej tradície.

O to viac, že prítomní boli plukovníci Robert Dluhoš aj Ján Adamuško, ako aj veliteľ 2. mechanizovanej brigády Prešov, dnes už brigádny generál Jozef Kasl, pôvodne ženista 902. ženijnému práporu Michalovce pri organizovaní pomáhala Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v OS a OZ, Vojenská podporná nadácia, Vojenský výcvikový priestor, Vojenský obvod Kamenica nad Cirochou, ako aj tunajší odštepny závod Vojenských lesov a majetkov, š. p.

„Celodenný program bol určený najmä deťom a príbuzným michalovských ženistov, ale aj ďalším návštevníkom z regiónu. Verím, že sa páčil a že Deň ženistov bude mať ďalšie pokračovania aj v rámci celých ozbrojených síl,“ so zadosťučinením, aj s pohľadom do-

2009, ručné odminovanie v Afganistane

predu nám ozrejmil nadrotmajster Erik Torkoš, veliaci poddůstojník 902. práporu, hlavný organizátor Dňa ženistov.

„Jednému synovi sa páčila strelba z airsoftových zbraní, druhému ženijné stroje, dcérke autá a mne celý bohatý celodenný program vrátane stretnutia desiatok našich vojenských rodín. Veľmi sa z dnešného dňa teším,“ povedala nám pani Jana Jenčová z Michaloviec, manželka ženistu.

Tému pripravil Pavol Vitko

Foto: autor, Kancelária prezidenta SR, OS SR, MO SR

Prax stredoškôľákov

V priestoroch 91. ženijného pluku Sered sa v dňoch 20. až 24. októbra uskutočnilo praktické vyučovanie pre dvanásť žiakov zo Strednej odbornej školy technickej v Galante.

Spolupráca so školou sa začala v roku 2023 počas prednášky o poslaní ozbrojených síl a úlohách 91. ženijného pluku. Praktické vyučovanie sa u seredských ženistov konalo už tretíkrát. V prvom roku bolo prihlásených deväť žiakov, v druhom desať a teraz ich nastúpilo na dobrovoľnú prax dvanásť. Žiaci sa pod vedením skúsených inštruktorov oboznámili v opravárenskej dielni s prípravou techniky na zimnú prevádzku a asistovali pri ďalších činnostiach.

(Im)

Na prehliadke verejnosti predstavili a palubné lietadlo včasnej výstrahy KJ-600. Lietadlo, ktoré je prvé svojho typu v čínskom námorníctve, výrazne pripomína americký E-2 Hawkeye

Novinky z krajiny nebeského draka

Počas prehliadky k víťazstvu nad Japonskom počas druhej svetovej vojny 3. septembra v Pekingu prezentovala Čínska ľudová oslobodenecká armáda svoje zavedené zbraňové systémy a techniky, ako aj nové produkty vojenského priemyslu. Prehliadka sa niesla v znamení narastajúceho napätia medzi kontinentálnou Čínou a Taiwanom, ktorý Peking považuje za svoje odštiepené územie.

Nové zbraňové systémy, ktoré krajina prezentovala, môžu byť potenciálne nasadené v prípadnom budúcom konflikte vo Východočínskom a Juhočínskom mori.

Tanky a UGV

Výrazným zástupcom predstavených nových pozemných obrnených vozidiel sú dve vozidlá Type 100. Je ním hlavný bojový tank ZTZ-100 (Zhong Tank Zhan – stredný bojový tank) vyzbrojený 105 mm kanónom a ZBD-100 (Zhan Bing Dongche – bojové pechotné vozidlo) vyzbrojené automatickým 30 mm kanónom. Obe zdieľajú niekoľko komponentov, pričom najväčší rozdiel spočíva v umiestnení dieselového motora a dvoch elektromotorov. Zatiaľ čo tank ZTZ-100 má motorový priestor v zadnej časti, podporné vozidlo ZBD-100 ho má umiestnený v strednej časti, čím sa vzadu vytvára priestor pre trojčlenný výsadek. ZTZ-100 je výrazne ľahší a mobilnejší, než hlavné bojové tanky doteraz zaradené vo výzbroji čínskej armády. Výraznou novinkou je aj použitie bezposádkovej veže a systému aktívnej ochrany proti dronom pomocou laserových rušičov a odpaľovacích prostriedkov. Podporné vozidlo ZBD-100 má zrejme v budúcnosti slúžiť aj ako prostriedok koordinácie bezposádkových pozemných vozidiel (unmanned ground vehicle – UGV). Čínska ľudová armáda tak predstavila možnosť moderného použitia jedného podvozku pre dva rozličné typy vozidiel – s aktívnou ochranou proti dronom a zároveň podporného vozidla so zameraním aj na ovládanie viacerých UGV. Výrazne ľahšia hmotnosť umožní použitie tejto techniky v ťažšom teréne, ktorý pre Čínu predstavuje prevažne vysokohorské prostredie na juhu, kde leží hlavný regionálny rival Pekingu – India. Popri vozidlách Type 100 na prehliadke predstavili aj novú verziu tanku Type 99 pod označením Type 99B (resp.

ZTZ-99B). Tá sa od starších tankov tohto typu pravdepodobne líši novými komunikačnými prostriedkami a systémami aktívnej ochrany.

Nové typy UGV tvorili ďalšiu zaujímavú časť vojenskej prehliadky. Počas nej ukázala Čínska ľudová armáda ozbrojené aj transportné typy či dokonca „robotické psy“. Technické parametre (vrátane výzbroje) nie sú verejne dostupné, preto môžeme len odhadovať ich špecifikácie a vývoj. Z prehliadky je však zrejme, že ozbrojené typy predstavuje pásové vozidlo ZRY-222 a kolesové vozidlo ZRZ-100. Obe sú vyzbrojené ťažkým guľometom (pravdepodobne kalibra 12,7 mm) a niekoľkými protitankovými strelami. Je pravdepodobné, že menšie pásové vozidlo ZRY-222 bude čínska armáda používať v ťažšom teréne, zatiaľ čo zrejme rýchlejšie, ale väčšie osemkolesové ZRZ-100 nasadí na prieskum. Medzi neozbrojené UGV, ktoré armáda na prehliadke predstavila, patrí transportné kolesové CWB-221, ktoré sa prezentovalo spolu s „robotickými

Tank ZTZ-100 s bezposádkovou vežou a aktívnymi systémami rušenia dronov

psami“ bližšie neurčeného typu (slúžia pravdepodobne na ľahký transport a prieskum). Prezentovali aj odminovacie pásové vozidlo s označením GPJ-221. Napriek rovnakému číselnému kódu však CWB-221 a GPJ-221 nezdieľajú rovnaký základ a vychádzajú z rozličného vývoja podvozku.

Príprava na Taiwan

Vzhľadom na hroziaci konflikt medzi Čínskou ľudovou republikou a Taiwanom odborníci očakávali, že čínska armáda a námorníctvo na prehliadke predstavia predovšetkým novinky v oblasti námorného vojenstva. Výskum a modernizácia v používaní bezposádkovej techniky neobišli ani čínske námorníctvo. Na prehliadke prezentovali pomerne veľké ponorné plavidlo s označením AJX-002. Podľa oficiálnych zdrojov sa zameriava na zaminovanie vôd. Na prieskum slúži v námorníctve HSU-100. Obe plavidlá sa vyznačujú podlhovastým úzkym tvarom, podobným torpédu. Schopnosť manévrovania je otázná, čo môže značiť ich potenciálnu vysokú zraniteľnosť v boji.

Námorníctvo prezentovalo aj viaceré nové protilodné strely. Nadzvukové strely s náporovým motorom YJ-15 a YJ-19 mohla verejnosť vidieť po prvýkrát. Záujem pozorovateľov vyvolala aj strela YJ-17, ktorá využíva systém nadzvukového kĺzavého pohybu bojovej hlavice. V praxi to znamená, že tesne pred cieľom sa hlavica oddelí od nosného systému strely a k cieľu „dokáže“ nadzvukovou rýchlosťou. Takáto hlavica dokáže ľahšie uniknúť nepriateľskej námornej protivzdušnej obrane. Popri protilodných strelách boli prezentované aj torpéda ako AQA010 či míny odpaľované z ponoriek typu AQS003A. Je možné, že tieto míny budú odpaľované práve z bezposádkových ponoriek AJX-002.

Vo vzduchu a PVO

Debut na prehliadke zaznamenali aj modernizované verzie stíhacieho lietadla stealth J-20 – jednomiestna J-20A a dvojmiestna J-20S, pričom dvojmiestna J-20S je prvým dvojmiestným stíhacím lietadlom kategórie stealth na svete. Je pravdepodobné, že druhý člen posádky môže plniť funkciu operátora dronov alebo bezpilotných lietadiel „wingman“, ktoré vyvíjajú okrem Číny aj Spojené štáty.

Verejnosti sa predstavilo dvojmotorové námorné lietadlo včasnej výstrahy KJ-600, operujúce z paluby lietadlovej lode Fujian. Výrazne pripomína americký typ E-2 Hawkeye zo 60. rokov a predstavuje prvý typ palubného lietadla tohto určenia v službách čínskeho námorníctva.

Popri lietadlách na prehliadke prezentovali aj viaceré lietadlá kategórie UAV vrátane nateraz bezmennej bezposádkovej helikoptéry.

Medzi najmodernejšie systémy protivzdušnej obrany patrili strely HQ-29, určené na zostreľovanie nepriateľských balistických rakiet či satelitov. V snahe zvýšiť možnosti čínskej námornej protivzdušnej obrany vznikla námorná verzia rakety HQ-9 s označením HHQ-9C. Aj keď technické podrobnosti sú zatiaľ neznáme, pravdepodobne je ekvivalentom americkej PAC-3

Nadzvuková protilodná strela s náporovým motorom YJ-19. Počas prehliadky slúžil ako nosič strely nákladný automobil HMV3.

Lasery LY-1. Zatiaľ čo na prehliadke bol umiestnený na vozidle, pravdepodobne sa bude používať aj v čínskom námorníctve na palubách lodí.

CRI. Na prehliadke bolo možné vidieť taktiež strely HQ-20, HQ-16 a HQ-10 (v premiére aj námorný variant HQ-10A) s nižším dosahom.

Čínske zbrojovky dokázali v posledných rokoch prichádzať aj s relatívne netradičnými zbraňovými systémami – laserovými prostriedkami protivzdušnej obrany. Z výzbroje armády a námorníctva boli laserové systémy OW5-A10 a OW5-A50, premiéru mal aj systém LY-1, používaný námorníctvom. Prevádzka laserových prostriedkov PVO je relatívne lacná, lebo na ničenie cieľov nepoužívajú projektily, ale laserový lúč. Exportný systém Silent Hunter obstarala aj Saudská Arábia, kde sa však ukázala jedna z jeho nevýhod: pri vysokých teplotách sa veľmi prehrievajú a výrazne im škodí prášne prostredie.

Bezposádkové kolesové vozidlo CWB-221. Na korbě nákladného vozidla sa za bezposádkovým vozidlom nachádzajú aj „robotické psy“.

Čína na prehliadke predviedla aj arzenál svojich strategických zbraní. Novinkou bola strela CJ-1000 s náporovým motorom, ktorá slúži na ničenie námorných, pozemných cieľov a údajne tiež vzdušných cieľov. Vzhľadom na svoju veľkosť a neschopnosť pokročilého manévrovania bude zrejme slúžiť len na ničenie väčších cieľov, akými môžu byť transportné lietadlá či lietadlá včasnej výstrahy, lietajúce ďaleko za možnou frontovou líniou.

Novinkou bola aj medzikontinentálna balistická raketa DF-61. Jej údajný dosah je až 12 000 kilometrov, čím môže Čína zo svojho územia zasiahnuť všetky významnejšie americké mestá. S udávaným dosahom 10 000 kilometrov predstavili námornú balistickú streľu JL-3, odpaľovanú z ponoriek.

Cieľom prehliadky v Pekingu bolo dokázať, že čínska armáda sa snaží udržiavať krok s novými trendmi v oblasti vojenstva, ako je používanie umelej inteligencie, bezposádkových vozidiel, plavidiel či veží. Podrobné technické špecifikácie jednotlivých novinek sú tajné, a tak je možné, že udávané technické podrobnosti sa môžu líšiť v závislosti od odhadov jednotlivých expertov.

Jaroslav Cabuk

Foto: CCTV

Tanky pre Rumunsko

Po prvej objednávke 54 amerických tankov M1A2 Abrams z roku 2023 plánuje ministerstvo obrany vyčleniť ďalších šesť miliárd eur na ich modernizáciu, aj na nákup ďalších 216 tankov a dodatočných podporných vozidiel. Cieľom je úplne nahradiť starú tankovú techniku, ktorá sa skladá

predovšetkým zo starších typov domácej výroby TR-85 (na obrázku). Jedným z dôležitých kritérií je možnosť lokálnej produkcie priamo v Rumunsku, pričom možnosť lokálnej výroby ponúka napríklad kórejská spoločnosť Hyundai so svojim tankom K2.

..... Jaroslav Cabuk • Foto: Boeing, Eurosam, Helsing, MESKO, US Army

Švédsko nakupuje v Poľsku

Počas podujatia DSEI v Londýne podpísalo Švédsko dohodu s poľskou spoločnosťou MESKO o nákupe prenosných protivzdušných systémov (MANPAD) typu Piorun (foto). Systémy, ktorých dodávky do Švédska sa očakávajú v roku 2027, doplnia už zavedené domáce RBS-70. V súčasnosti Pioruny používajú aj pobaltské krajiny a Ukrajina. Ani jedna strana bližšie nespresnila počet objednaných systémov. Hodnota objednávky je približne 270 miliónov eur.

Prvý Poseidon v Nemecku

Nemecké námorníctvo získalo prvé z ôsmich námorných hliadkovacích a protiponorkových lietadiel P-8A Poseidon (na obrázku). Nemecko objednalo päť amerických lietadiel ešte v roku 2021 ako náhradu za zastaralé P-3C Orion, pričom ďalšie tri boli objednané neskôr, po vypuknutí vojny na Ukrajine. Nemecké námorníctvo zároveň nevyklúča, že v budúcnosti objedná ešte štyri ďalšie.

Talianske fregaty smerujú do Grécka

Podľa dohody podpísanej zástupcami Talianska a Grécka získa grécke námorníctvo dve fregaty typu FREMM – Bergamini a Fasan. Sú v službe talianskeho námorníctva od roku 2013 a Taliansko plánuje ich výmenu za nové. Výhodou dohody je rýchlosť, s akou Grécko plavidlá získa. Pre Taliansko to zároveň otvára možnosť objednať modernejšie fregaty FREMM-EVO.

Dánsko modernizuje PVO

Dve batérie systému SAMP/T NG (foto) a ďalších šesť batérií ešte nevybraného typu doplní výzbroj dánskej protivzdušnej obrany. Cestou rýchlej modernizácie si Dánsko už objednalo nemecký systém IRIS-T, francúzsky VL MICA a z Nórska prenajalo systém NASAMS. Dôvodom masívneho rozširovania dánskej protivzdušnej obrany je jej súčasný zanedbaný stav i nedávne incidenty s neznámymi dronmi nad viacerými objektmi kritickej infraštruktúry.

Nové UCAV nemeckého výrobcu

Nemecká spoločnosť Helsing predstavila projekt bezpilotného bojového lietadla kategórie UCAV s označením CA-1 Europa. Má sa špecializovať na ničenie pozemných cieľov a plniť funkciu útočného lietadla ako Panavia Tornado, ktoré

služí v nemeckom letectve. Stavbu lietadla má zaistiť spoločnosť Grob. Zameriava sa na výrobu ľahkých lietadiel. CA-1 bude využívať agenta AI Centaur, ktorý by v bojových podmienkach mohol nahradiť skutočného pilota.

Víťazný fotosymbol a anonymný slobodník

Ak za víťazný fotosymbol druhej svetovej vojny považujú Američania vztyčovanie zástavy na ostrove Iwó-džima a krajiny bojujúce v sovietskej Červenej armáde vlajúcu zástavu nad nemeckým Reichstagom, ktorý je ten náš?

Rudolf Belavý (stojí vpravo)

Zrejme to bude fotografia vztyčovania hraničného stĺpa na Dukle. No a vtedy tak trochu anonymne vošiel do dejín aj slobodník Rudolf Belavý, ktorý ho osádzal.

Včelár, parašutista, vodič

Šiesteho októbra 1944, v piatok ráno na svitaní, dosiahli predsunuté útvary čs. armádneho zboru štátnu hranicu. V tých dňoch pršalo, občas zasnežilo a počasie stálo na strane urputne sa brániaceho nepriateľa. „Podmáčaná pôda takmer úplne paralyzovala pohyb techniky a celú dopravu. Takýmto terénom sa útočiace vojská mohli iba brodiť. Na niektorých úsekoch museli vojaci svoje delá a mínomety prenášať doslova na pleciach,“ napísal v memoároch o situácii v tých dňoch Kiril Semionovič Moskalenko, veliteľ sovietskej 38. armády, v rámci ktorej na Dukle bojoval aj 1. čs. armádny zbor. Napriek tomu sa Rudolfovi Belavému darilo na jeho obrnenom automobile, po rusky broneviku, nasledovať prvosledovú jednotku. Odvážny, nepoddajný, šlachovitý, 166 cm vysoký chlapík v ňom viezol vzácny náklad. Československú štátnu zástavu, transparent zošitý z troch plachiet a hraničný stĺp, ktorý narýchlo vyrobil poľský stolár z Krosna.

Rudolf Belavý sa narodil sa v Pružine pri Považskej Bystrici, mal päť tried ľudovej školy a tri roky meštianky. V roku 1941 musel narukovať do armády vojnovnej Slovenskej republiky. Čakal ho výcvik v Automobilnom prápore 1 Pluku útočnej vozby v Martine. Absolvoval šoférsky kurz, delostrelecký výcvik a slúžil ako vodič. Keď už sa aj ako vášnivý včelár tešil ku koncu povinnej služby v hodnosti slobodník do civilu, v júni 1943 ho vyslali na východný front. Bojovať popri nemeckých nacistoch. Dňa 30. októbra ho Červená armáda zajala. Po dvoch mesiacoch v zajateckom tábore v Usmani mu Sovieti umožnili, aby sa 9. januára 1944 hlásil v čs. jednotke v Jefremove. Dostal aj parašutistický výcvik, oficiálne má zaznamenaných sedem cvičných zoskokov. Napokon však opäť sedel za volantom. Pod Duklou mu prideliť ľahké obrnené auto – bronevik.

Veliteľ 1. čs. armádneho zboru generál Ludvík Svoboda a slobodník Rudolf Belavý

Generálske potľapkanie

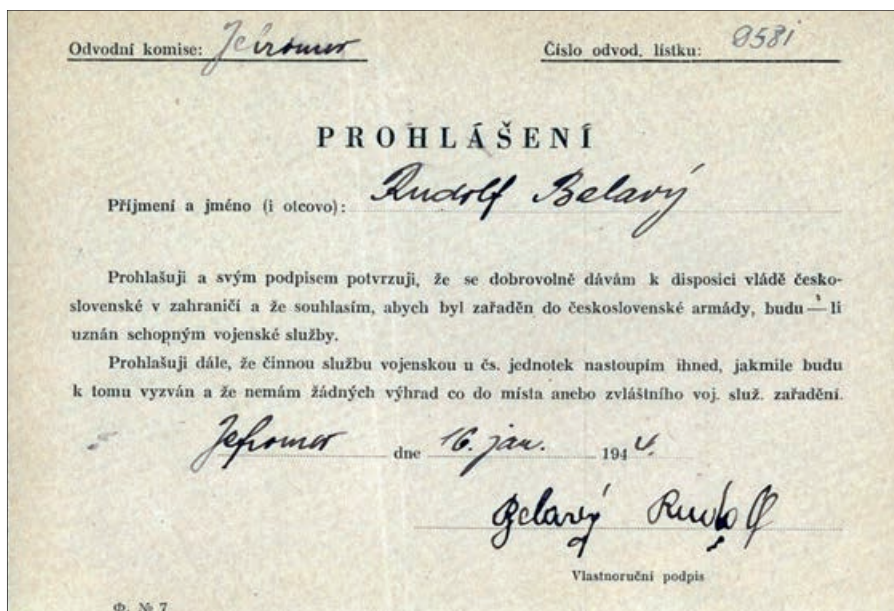
Tenký pancier bronevika bol poznačený guľkami a črepinami, ale motor šliapal. Legendárneho 6. októbra mu k stĺpu a zástave naložili do auta aj vojnového fotoreportéra. Na čiare ho už čakali ďalší dvaja fotografi. Nikto nemusel byť ani propagandistom, ani politickým komisarom, aby sa dovŕtil, že znovu vztyčenie hraničného stĺpa na prvom kúsku oslobodenej hranice Československa bude historickým okamihom, ktorý treba zachytiť. „Sovietsky fotoreportér prosil, aby som sa ponáhlal, lebo o chvíľu tu bude veliteľ 1. čs. armádneho zboru generál Ludvík Svoboda,“ spomenul náš slobodník. Kým ďalší vojaci sa zaoberali vztyčovaním zástavy a transparentu, Rudolf sa snažil narýchlo upevniť hraničný stĺp. Aj so štátnym znakom namaľovaným na plechu z lietadla. Najskôr si myslel, že pätu stĺpa iba obloží pyramídou z kameňa. To bolo na jeho stabilitu primálo. Z bronevika vytiahol lopaty a s kamarátmi stihli vykopať jamu.

„O chvíľu už prichádzal generál Svoboda so svojim sprievodom. S vážnou tvárou sa zastavil pri symbolickom hraničnom stĺpe. Postavili sme sa do pozoru. „Vidíte, chlapci, zbytočne sme nebojovali. Opäť sme v Československu,“ povedal a mňa potľapkal po pleci. Spúšťa troch fotografov medzitým cvakali. Potom generál pristúpil k štátnej vlajke a obradne ju pobozkal,“ opisoval R. Belavý vo svojich spomienkach.

Rudolf Belavý bol ranený. No prežil a v hodnosti čatár sa stal víťazom vojny. Zomrel v roku 2005 vo veku 85 rokov ako podplukovník v. v. K uvedeným fotografiám ešte povedal: „Aj keď som na nich usmiate, do smiechu mi nebolo. Oči som mal uplakané. Hlavne preto, lebo deň predtým padol v bojoch môj dobrý kamarát z rodnej Pružiny.“

Pavol Vítko

Foto: Vojenský historický ústav

Rudolf Belavý sa stal príslušníkom čs. armády na východnom fronte 16. januára 1944 v Jefremove

21. mája 2016 bola na hraničnom priechode Vyšný Komárnik – Barwinek slávnostne odhalená replika československého orientačného hraničného stĺpa v podobe, aký tu bol osadený koncom roka 1927. Originál vyrobený v septembri 1925 v Podbrezovej je jediným zachovalým kusom na území Slovenska. Od roku 2013 prešiel komplexnou obnovou a od roku 2017 je vystavený v Centrálnnej expozícii Vojenského historického múzea – múzejného oddelenia Svidník.

Rýchle osádzanie symbolického hraničného stĺpa už pred slávnostne nastúpenými čs. jednotkami

Návšteva z Rakúska

Na oficiálnu návštevu Slovenskej republiky v dňoch 1. – 3. októbra pricestoval náčelník generálneho štábu rakúskych ozbrojených síl generál Rudolf Striedinger. Program jeho cesty sa zameriaval na posilňovanie bilaterálnej spolupráce, diskusiu o aktuálnej bezpečnostnej situácii a praktickú prezentáciu schopností Ozbrojených síl SR.

Po oficiálnom uvítaní prijal generála Striedingera podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák. V rozhovore potvrdili záujem o prehĺbovanie spolupráce v oblasti obrany a bezpečnosti. V rámci bilaterálnych rokovaní sa generál Striedinger zhováral s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom o aktuálnej bezpečnostnej situácii, prioritách v oblasti obstarávania a modernizácie Vzdušných síl OS SR, záväzkoch v rámci medzinárodného krízového manažmentu a pokračujúcom pôsobení príslušníkov slovenských vojakov v operácii KFOR na západnom Balkáne. Obaja generáli zdôraznili dôležitosť spoločného prístupu k regionálnej bezpečnosti a význam intenzívnej spolupráce medzi susediacimi krajinami.

Záverečný deň návštevy vojaci generálovi Striedingerovi v Lešti predstavili možnosti a kapacity 11. samostatného pluku vrátane dynamických ukážok strelieb a moderných technológií využívaných vo výcviku.

Foto: Jakub Neubauer

Zasadal Vojský výbor NATO

Foto: NATO

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko sa zúčastnil na zasadnutí Vojského výboru NATO v lotyšskom hlavnom meste Riga. Tridsaťdva náčelníkov generálnych štábov armád NATO spolu so strategickými veliteľmi diskutovalo o vojenskom

vývoji v rámci Aliancie, najmä vzhľadom na čoraz znepokojujúcejšie hrozby, aj na rozhodnutia prijaté na summite NATO v Haagu.

Počas prvého zasadnutia vrchný veliteľ spojeneckých síl v Európe generál Alexis G. Grynkewich informoval o stave operácií, misií, cvičení a regionálnych plánov na ďalšie posilnenie odstrašujúcej a obrannej pozície Aliancie proti uznaným hrozbám, najmä Rusku.

V druhom zasadnutí vrchný veliteľ spojeneckých síl pre transformáciu admirál Pierre Vandier s náčelníkmi generálnych štábov zhodnotil pokrok v procese obranného plánovania Aliancie a posúdil potrebu rýchleho prijatia nových technológií na posilnenie kapacity, interoperability a obrannej priemyselnej základne NATO.

Vojský výbor NATO sa stretáva na zasadnutí náčelníkov generálnych štábov dvakrát ročne vo svojom sídle v Bruseli a raz ročne organizuje konferenciu, ktorú spoluorganizuje a hostí niektorý z členských štátov. Ďalšie plenárne zasadnutie je naplánované na január 2026 v Bruseli.

■ V priestoroch Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši sa uskutočnila odborná konferencia vojenského zdravotníctva MILMEDKON 2025. Na jej slávnostnom otvorení sa spolu s veliteľom Vojenského zdravotníctva Ozbrojených síl SR brigádnym generálom Romanom Jantošom zúčastnil aj minister zdravotníctva SR Kamil Šaško.

■ Oddelenie bezpečnosti letov Veliteľstva vzdušných síl OS SR organizovalo 29. septembra až 2. októbra v Bratislave 61. zasadnutie pracovnej skupiny bezpečnosti letov. Zúčastnili sa na ňom predstavitelia bezpečnosti letov z 27 krajín NATO, Rakúska, Švajčiarska, organizácie NATO Support and Procurement Agency a European Air Group. Ústrednými témami boli správcovstvo, aktualizácia a spracovanie normatívnych dokumentov NATO v oblasti bezpečnosti letov, výmena skúseností v oblasti riadenia bezpečnosti letov a vyšetrovania aktuálnych leteckých udalostí. Účastníci sa venovali aj otázkam využitia umelej inteligencie v procese riadenia rizík v letectve a ohrozenia letísk neoprávnеныmi letmi autonómnych bezpilotných prostriedkov.

■ Riaditeľ údržby Leteckých opravovní Trenčín Martin Šimonyi reprezentoval spoločnosť na odbornej konferencii Očakávaný vývoj leteckého a obranného priemyslu v ČR a vo svete, ktorá sa konala v Brne.

■ Letecko-lekárské centrum s poliklinikou MO SR Sliač získalo vďaka podpore Nadačného fondu Mobis v Nadácii Pontis grant na zakúpenie moderných prístrojov, ktoré významne prispievajú k skvalitneniu preventívno-diagnostického a liečebného procesu. Vďaka grantu rozšírilo svoje prístrojové vybavenie o BTL-4920 Magnet Premium na modernú fyzikálnu terapiu; Spirometer Geratherm, PFT stick na presnú diagnostiku funkcie pľúc; BOSO ABI systém s meraním pulznej vlny na včasné odhalenie ochorení cievneho systému dolných končatín; Cardiofax m EKG-3350 na spoľahlivé a rýchle vyšetrenie srdcovej činnosti. Špičkové technológie umožnia centru poskytovať kvalitnejšie, presnejšie, komfortnejšie vyšetrenia a liečbu.

■ V martinskom 7. výcvikovom pluku sa 1. októbra začal štvrtý tohtoročný základný vojenský výcvik pre 269 čakatelov prípravnej štátnej služby. Slávnostnú vojenskú prisahu zložila 21. novembra.

■ Od 22. septembra do 3. októbra sa na pôde Jazykového inštitútu v Liptovskom Mikuláši konal špecializovaný jazykový kurz príslušníkov Síl pre špeciálne operácie OS SR, ktorí sa pripravujú na nasadenie do mierovej operácie KFOR. V rámci kurzu s prednáškou vystúpil generálmajor v. v. Ivan Pach.

■ V Simulačnom centre Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši sa v rámci regionálnej spolupráce krajín Maďarska, Rumunska, Slovenska a Ukrajiny uskutočnilo veliteľsko-štábne cvičenie s podporou simulačných technológií Blonde Avalanche 2025. Cieľom bolo preveriť a zosúladiť činnosti štábu Mnohonárodného ženijného práporu TISA. V rámci inšpekčného dňa navštívil cvičiacich zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálmajor Miroslav Lorinc.

■ Od 22. do 26. septembra sa vo Zvolene konalo cvičenie Tatra Freedom 2025. Cieľom bola príprava na zabezpečenie obrany a bezpečnosti štátu, ako aj ochrany pred ozbrojeným napadnutím cudzou mocou, s dôrazom na plnenie záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv. Do cvičenia sa zapojilo takmer 370 príslušníkov Ozbrojených síl SR.

Konferencia vojenských psychologov

Slovenskí vojenskí psychológovia zo Psychologickej služby Ozbrojených síl SR sa v dňoch 1. – 3. októbra zúčastnili na každoročnom stretnutí odborníkov v oblasti duševného zdravia na pôde rezortu obrany Českej republiky na zámku Loučeň. Stretnutie sa uskutočnilo v rámci konferencie vojenských psychiatrov a psychológov, ktorú tento rok organizovalo lekársko-psychologické oddelenie Ústrednej vojenskej nemocnice Praha.

Hlavnými témami trojdňového programu Sjazdu vojenských psychológov a psychiatrov boli starostlivosť o duševné zdravie profesionálnych vojakov, otázky psychiatrickej a psychologické starostlivosti o vojnových veteránov a taktické aktuálne vplyvy legislatívnych zmien na prax psychologických vyšetrení uchádzačov o štátnu službu profesionálneho vojaka. Diskusie sa zamerali na aktuálne postupy a metódy v diagnostike a starostlivosti o duševné zdravie. Z popisov konkrétnych prípadov vyplynuli podnety a inšpirácie na spoluprácu odborníkov v oblasti starostlivosti o rodiny vojnových veteránov. Stretnutie nadviazalo na tradíciu spolupráce medzi Psychologickou službou Ozbrojených síl Slovenskej republiky a odborníkmi z oblasti psychológie Armády Českej republiky, ktorá umožňuje zdieľanie a rozvoj odborných schopností i spôsobilostí v reakcii na aktuálne potreby príslušníkov ozbrojených síl oboch partnerských krajín.

Španielska veľvyslankyňa v NFIU

Tím pre integráciu síl NATO na Slovensku NFIU Slovakia navštívila 9. októbra veľvyslankyňa Španielskeho kráľovstva na Slovensku Sofía Ruiz del Árbol Moro. Po oficiálnom privítaní a stretnutí s veliteľom plukovníkom Mariánom Kurilom sa oboznámila s poslaním a úlohami NFIU SVK. Nasledovala diskusia zameraná najmä na možnosti rozvoja ďalšej spolupráce.

Veľvyslankyňa sa stretla s členmi logistického oddelenia

nia NFIU SVK, ktorí úzko spolupracujú so španielskym kontingentom nasadeným na Slovensku, najmä v rámci mnohonárodnej brigády MN BDE TF SVK v Lešti. Španielsky príslušník NFIU tiež vedie jednu z troch sekcií logistického oddelenia J4 NFIU SVK.

Prísaha absolventov NOS

Po tom, čo sa slávnostná vojenská prisaha absolventov Národných obranných síl uskutočnila v Brezovej pod Bradlom a na Tureckom vrchu, sa táto významná udalosť 9. októbra presunula

na leteckú základňu v Kuchyni. Výcvik úspešne ukončilo ďalších 96 absolventov a slávnostnú prisahu zložili na vojenskom letisku v prítomnosti podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka pred svojimi rodinami, priateľmi a veliteľmi vedľa bojových lietadiel F-16 a vojenského dopravného lietadla Spartan.

► Jubileum mechanizovaného práporu

Martinský 11. mechanizovaný prápor oslávil tridsiate výročie svojho vzniku. Počas slávnostného nástupu 7. októbra veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Ivan Balog ocenil de-

sať profesionálnych vojakov za výnimočný prínos a oddanosť. Päť novoprijatých vojakov si slávnostne prevzalo zelený baret. Každý príslušník 11. mechanizovaného práporu zároveň dostal pamätnú medailu k 30. výročiu vzniku práporu.

► Medzinárodné cvičenie EOD

Príslušníci 905. centra špecializovanej bojovej podpory Nováky sa zúčastnili na medzinárodnom cvičení EOD Minigator v Českej republike. Cieľom bolo komplexne precvičiť činnosť tímov EOD v teréne s účasťou štábného prvku

na úrovni EOD Command and control. Riešené incidenty sa týkali všetkých oblastí EOD – improvizovaných výbušných systémov (IED), odborných činností na konvenčnej munícii (CMD), nevybuchnutej munícii (UXO), dočasných skladov s prvkami a prekurzormi pre výrobu IED a HME, so zameraním na aktuálne bezpečnostné hrozby. Do cvičenia sa zapojili okrem Čechov a Slovákov aj špecialisti z USA a Poľska.

► Lavička na Martinských Holiach

Príslušníci 11. mechanizovaného práporu v prítomnosti veliteľa práporu pplk. Jozefa Varcholu, veliaceho poddôstojníka nrtm. Petra Murču, staršieho kaplána Vojenskej farnosti sv. Martina –

mjr. Jána Ostapčuka, generálneho duchovného Ústredia ekumenickej a pastoračnej služby OS SR a OZ SR plk. Viktora Saba a správcu Vojenskej podpornej nadácie pplk. v. v. Milana Gajdoša sa zúčastnili na slávnostnom odhalení a požehnaní lavičky cti a slávy na Martinských holiach, kde pred 80. rokmi zahynuli v boji proti nacistmu vyše 1 300 vojakov. Podplukovník Varchol v príhovore zdôraznil, ako sú späté Martinské hole s históriou slovenského vojenstva, vlastenectva i odboja.

► Flotila sa rozrástla

Na vojenskom letisku v Kuchyni pristáli 2. októbra ďalšie dve bojové lietadlá F-16 Block 70 – jednomiestny a dvojmiestny model. Aktuálne tak majú Vzdušné sily OS SR k dispozícii už sedem týchto strojov. Zvyšných sedem lietadiel by malo byť dodaných do roku 2027.

V najbližšom čase sa uskutočnia administratívno-technické úkony spojené s preberaním a po nich sa nové F-16 zaradia do výcvikového procesu.

Ako vojenčili švališéri, huláni a vozataji

Švališéri a huláni boli druhy jazdeckého vojska, ktoré mali pôvod v cudzine, no udomácnili sa a našli uplatnenie aj v habsburskej armáde. Tretím je trén, ktorý bol a dodnes v modernej podobe zostal neodmysliteľnou súčasťou každej armády.

Vývoj uniform švališérov a ich predchodcov v rokoch 1648 až 1840 podľa knižnej ilustrácie z konca 19. storočia

Švališéri v habsburskej armáde boli osobitným druhom ľahkého jazdecka, ktoré predstavovalo rakúsku obdobu francúzskej ľahkej jazdy nazývanej chevaux-legers. Plnilo podobné taktické úlohy ako uhorskí husári či poľskí huláni.

Švališéri

Počiatky švališérov v habsburskom jazdectve spadajú do obdobia sedemročnej vojny (1756 – 1763). Prvý švališerský pluk habsburskej armády bol postavený v roku 1759; po reorganizácii jazdecka v roku 1769 boli v službe dva švališerske

pluky. Na konci vlády Márie Terézie mala monarchia už šesť švališerských plukov.

Švališéri sa regrutovali v rakúskej časti monarchie, podstatnú časť medzi nimi teda tvorili muži z Čiech a Moravy. Boli vyzbrojení palošom, karabínou a pištoľami, na ľahkých a rýchlych koňoch podnikali nečakané výpady do tyla nepriateľa, pôsobili ako jazdecká rozvedka, no dokázali aj útočiť v lineárnej zostave ako iné druhy jazdecka.

Výstrojný predpis Márie Terézie z roku 1767 stanovoval aj rovnošatu švališérov. Pokrývkou hlavy bol vysoký kašket z čiernej plsti; na ľavej strane čelného štítika bola pripevnená čierno-žltá rozeta s čierno-žltým chocholom. Strih švališerskej rovnošaty vychádzal z dragúnskej uniformy, líšil sa však farebne. Zelený kabát s ležatým golierom karminovo červenej farby sa zapínal na jeden rad gombíkov a siahal do polovice stehien, karminovo červené šosy sa po oboch stranách vyhŕňali a zapínali. Manžety kabáta boli taktiež karminovo červené. Švališéri nosili biele nohavice, vysoké čižmy im prekryvali kolená. Švališerski dôstojníci nenosili kašket, ale klobúk, ich nohavice a vesta boli bleďozlté.

V roku 1780 švališerský pluk pozostával zo šiestich švadrón, každá mala 174 mužov, takže so štábom mal pluk 1 173 mužov; v čase vojny sa tabuľkový počet zvyšoval, každá zo šiestich švadrón sa

mala doplniť na 203 mužov a pribudla rezervná švadróna, takže so štábom početný stav pluku činil 1 557 mužov. Roku 1851 bolo všetkých sedem švališerských plukov zrušených a mužstvo preradili k hulánom a dragúnom.

Huláni

Huláni patrili medzi ľahké jazdecko, ktoré sa sformovalo ešte v stredoveku. Prvé hulánske pluky z radov krymských Tatárov zriadili poľskí králi v 16. storočí. Preto aj pôvod pomenovania hulánov či ulánov je turecký; slovo oglan označovalo odvážneho mládenca. V priebehu 18. storočia sa už hulánske pluky regrutovali len z Poliakov, pričom však treba poznamenať, že už od konca storočia sa tento druh ľahkého jazdecka stal štandardnou jazdeckou kategóriou takmer vo všetkých európskych armádach.

Poľskí huláni sa osvedčili a preslávili za vojen o poľské dedičstvo (1733

Habsburský hulán koncom 18. storočia

– 1735), na bojiskách počas troch sliezskych vojen v čase zápasu o rakúske dedičstvo (1740 – 1763), za vojny o bavorské dedičstvo (1778 – 1779). Zenitom ich bojovej slávy bol reťazec koaličných vojen, ktoré sa v historiografii rozčleňujú na francúzske revolučné vojny (1792 – 1802) a napoleonské vojny (1802 – 1815), keď huláni bojovali po celej Európe v službách takmer všetkých znepriatelených a proti sebe bojujúcich koalícií. Poľskí huláni slúžiaci v Napoleonovej Veľkej armáde patrili k elitnému gardovému jazdectvu. Stojí za zmienku,

Habsburský švališér koncom 19. storočia

Vývoj uniforiem habsburských hulánov v rokoch 1784 až 1840 podľa knižnej ilustrácie z konca 19. storočia

že dobrovoľnícka jednotka poľských hulánov bojovala na strane uhorskej revolúcie v merošmom roku proti cisárskej armáde.

Typickou zbraňou hulánov bola kopija so zástavkou, mali však aj šable a dve pištole, dlho si zachovávali tradičné rovnosaty poľského strihu a štvorhrannú pokrývku hlavy s chocholom. Vďaka hulánom sa kopija udržala na európskych bojiskách ešte v dobe, keď už v ostatných jazdeckých druhoch vojsk európskych armád úplne vymizla.

Huláni boli do habsburskej armády začlenení roku 1784 v dôsledku rozdelenia Poľska a pripojenia Haličska k monarchii. Po skončení napoleonských vojen pôsobili v habsburskej armáde štyri hulánske pluky, po prelome 19. storočia ich počet vzrástol na 12 plukov. Roku 1914 mala spoločná c. a k. armáda 11 a rakúska vlastibrana (Landwehr) šesť hulánskych plukov.

Typická hulánska kopija bola v roku 1884 z výzbroje odstránená; odvtedy sa hlavnou zbraňou hulánov stala kara-

bína a popri nej šabľa a pár pištolí. Hulánske pluky bojovali v zostave armády habsburskej monarchie až do konca prvej svetovej vojny.

Vozataji

Vozatajstvo, čiže trén, bolo vo vojenstve odjakživa významným prvkom všetkých ozbrojených síl. Zabezpečovalo transport a zásobovanie vojsk a armád všetkým potrebným od zbraní cez proviant až po technické a zdravotnícke potreby.

K trénu už od najstarších čias patrili aj početné a rozmanité ťažné zvieratá, najmä kone, somáre a ich kríženci, čiže muly a mulice, v subtropických krajinách to boli aj ťavy či slony. Transportnými prostriedkami na súši boli rôzne káry a povozy; na mori, riekach či jazeroch zasa rozmanité transportné plavidlá a lode.

Základom vozatajstva ako nového druhu stálych a pravidelných armád v 18. storočí sa stali poľné zásobovacie kolóny, ktorých úlohou bol prevoz voj-

nového materiálu, proviantu a zásob pre potreby vojska počas vojnových ťažení. Popritom si aj jednotlivé pluky zriaďovali vlastný trén, ktorý sa však po skončení vojny zväčša rozpustil alebo redukoval. Napríklad v októbri 1744, čiže za druhej sliezskej vojny, mala habsburská armáda sústredená v Čechách a Bavorsku k dispozícii proviantné vozatajstvo, ktoré tvorilo 1 998 mužov, 4 430 koní a 1 105 povozov.

Vojenské zásobovacie vozatajstvo v habsburskej armáde vzniklo za tereziánskych reforiem. Od roku 1776 nieslo názov Vojenský vozatajský zbor (Militär-Fuhrwesens-Corps). Podľa nariadenia z roku 1782 mal tento zbor v čase mieru 18 oddielov (podľa vtedajšej terminológie divízií) a päť depozitúr (depotov), z ktorých však ani jedna nebola na Slovensku.

Každý oddiel (divízií) mal celkovo 35 viaczáprahových vozov vrátane kováčskeho. Okrem veliaceho plukovníka a štábu tvorilo vozatajský zbor 40 dôstojníkov a nominálne 1 743 mu-

Habsburský vozataj na konci napoleonských vojen

žov, z ktorých však prezenčne slúžilo vždy iba 400 vozatajov. V prípade vojny mal zbor tabuľkovo až 96 oddielov so 17 180 mužmi a s 33 703 koňmi. Kuriozitu v habsburskom vozatajstve predstavoval oddiel s volským záprahom, ktorý v rokoch 1788 – 1790 pôsobil v severnom Uhorsku a v Haliči.

V roku 1880 bol Vojenský vozatajský zbor transformovaný do troch vozatajských plukov. Každý pluk pozostával v čase mieru zo štábu pluku a piatich divízií, čiže vozatajských oddielov, pričom každý oddiel bol samostatnou taktickou jednotkou s vlastným velením. Dôstojníci a poddôstojníci vozatajstva boli vyzbrojení jazdeckou šablou a revolverom, mužstvo zasa kratšou ženijnou šablou a karabínou vzor M.1873/77.

Trén v tej či onej podobe prispôbejnej rozvoju vojenstva pretrváva ako logistické zabezpečenie vo všetkých armádach dodnes.

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vývoj uniforiem habsburských vozatajov v rokoch 1778 až 1840 podľa knižnej ilustrácie z konca 19. storočia

Bežci so srdcom v srdci

Takmer tri desiatky vojakov v uniformách Ozbrojených síl SR boli najväčšou novinkou v rámci septembrového Sninského crossu. Prišli zabojovať za malého bojovníka Tobiaska.

Michal Molnár

Štvrtý ročník bežeckého podujatia bol nielen o pretekani na 5,4 kilometrovej trati, ale aj o ušľachtilosti v srdciach jednotlivých účastníkov. Hlavným motívom tých vojenských bol čatár Michal Molnár, mladší technik vodič vo Vojenskom výcvikovom priestore Valaškovce.

Pomoc, pomoc, pomoc...

Keď Michal spolu s kamarátom zakladali občianske združenie Behajmespolu.sk, obaja vedeli, že športové podujatia, ktoré chcú organizovať, budú mať charitatívny rozmer. „Spravidla sú zamerané na ľudí s príbehmi, ktoré majú spoločného menovateľa. Ten sa volá „treba pomôcť“, spomenul čatár Molnár. Ich občianske združenie so sídlom v Snine organizuje ročne až tri pretek: Sninský polmaratón, Sninský kros a tým hlavným je Beh pod Sninským kameňom.

„Jozkovi bol diagnostikovaný Downov syndróm, rodičia ho neprijali a adoptívnym rodičom bolo treba pomôcť. Katka sa narodila s detskou mozgovou obrnou, s ktorou bojuje už 26 rokov a potrebuje každodennú pomoc. Vdovec, ktorý potrebuje materiálnu pomoc s dvomi synmi,“ vymenúva nám čatár Michal Molnár niektorých adresátov ich bežeckej podpory.

Milliónová Lívia

Na organizáciu pretekov im niekedy prispeje mesto, inokedy kraj a sponzori, naposledy v septembri aj Vojenská podporná nadácia. Aj vďaka tomu môžu venovať podstatnú časť zo štartovného na humanitárne ciele. „Aj keď nejde len o čisto symbolickú pomoc, nemajú šancu sanovať všetko. No niekedy môže byť ich humanitárny počin impulz k pomoci oveľa väčšieho rozsahu: „Malá Lívia má ťažkú chorobu. Šancou by bola liečba v USA, ale tá stojí milión. Jej rodičia pritom nechceli nič medializovať. Sú to kamaráti, presvedčili sme ich, že nejde o žobranie, ale o spolupatričnosť. Je jasné, že nám sa podarilo vyzbierať len drobný obnos. No jej prípadu si všimla jedna veľká televízia. Príbeh dievčatka zaradila do populárnej relácie – a dnes ju voláme miliónová Lívia. Tie peniaze sa totiž vyzbierali a už sa lieči v Amerike,“ teší sa čatár Molnár, sám tiež dlhoročný bežec, ktorého Výcvikový priestor Valaškovce je súčasťou 7. výcvikového pluku Martin a ten patrí do štruktúry 82. brigády spoločnej podpory Trenčín

Bojovník Tobiasko a nádej

Na septembrový Sninský kros sa popri 108 ostatných účastníkoch podarilo čatárovi Michalovi Molnárovi zmobilizovať aj 29 vojakov. Slúžia vo Vojenskom výcvikovom priestore Valaškovce, 902. ženijnom prápore Michalovce, 21. samohybnom delostreleckom oddiele Michalovce, 21. mechanizovanom prápore Trebišov, 14. tankovom prápore Trebišov, 51.

krídle Prešov, 2. mechanizovanej brigáde Prešov. Bežali aj vojaci v zálohe. V prospech koho?

„Bežali sme pre trojročného Tobiaska Tomáša zo Sniny. Je to usmievavý šikovný chlapec, ktorý by mal v tomto veku tráviť dni hrami so starším bráčekom, objavovaním sveta a detskou radosťou. Namiesto toho už od decembra bojuje s jedným z najťažších protivníkov – agresívnym nádorovým ochorením, neuroblastómom.“ Po krátkej pauze sa chlapčekovi choroba vrátila a koncom leta začal novú, nesmierne náročnú liečbu. Jej časť prebieha na Slovensku, no ožarovanie ho čaká v Prahe a potrebná bude tiež liečba v Ríme. Náklady nehrađené poisťovňou odhadujú jeho rodičia na približne 300 000 eur. Rodina sa pritom nachádza v ťažkej situácii aj preto, lebo mamka musela prerušiť prácu, aby mohla sprevádzať Tobiaska na vyšetreniach a liečbe, otec tiež čerpá dovolenku len s týmto cieľom.

A prečo vojaci bežali v rámci pretekov michalovskej bežeckej ligy premiérov v uniforme?

„Malý Tobiasko je veľký bojovník. Preto sme chceli za neho zabojovať práve takto. Tiež ukázať aj ostatnej verejnosti, že my vojaci nemáme len bežné srdce, ale máme v ňom ešte jedno – práve takéto.“

Čatár Molnár odovzdal Tobiaskovým rodičom vyzbieraných 2 200 „bežeckých“ eur. Ďalších 2 500 pridali do 10. októbra vojaci ozbrojených síl a zamestnanci ministerstva obrany prostredníctvom zbierky vypísanej Vojenskou podpornou nadáciou. Takáto bola odozva rodičov: „Ešte raz jedno veľké ďakujeme. Nie je ľahké počuť od lekárov, že Tobiasko má iba 20 % šancu na život. Váš postoj a fakt, že sa v našom malom meste a v našej armáde našlo toľko dobrých ľudí, nám dáva nádej. Aj vďaka vám a vašej podpore veríme, že to zvládneme.“

Pavol Vitko

Foto: archív M. M. a autor

Petra sa vracia

Olympijská víťazka z Peking 2022 Petra Vlhová sa po dlhej rekonvalescencii zavinenej operáciou kolena vrátila na svahy. A to pod vedením Mateja Gemzu, ktorý sa stal jej novým hlavným trénerom.

Svoje prvé kroky po návrate absolvovala na ľadovci Stelvio v Taliansku. Uviedol to manažér jej tímu Richard Galovič. „Je to prelomová správa, je to dosiahnutie tvrdo vybojovaného mílnika, bol to náš dlhodobý cieľ. Trvalo to neuveriteľne dlho a Petra bola v podobnej pozícii už pred rokom, keď sme si mysleli, že ten presun

na sneh jej umožní plný návrat do vrcholového lyžovania. Žiaľ, musela pred viac ako šiestimi mesiacmi absolvovať druhú operáciu, keďže nebola iná možnosť, ako postúpiť v systematicke tréningovej záťaži. Počas tých šiestich mesiacov naplnila všetky požiadavky lekárov a nášho fyzioterapeutického tímu. V druhej polovici tohto obdobia

začala so základnou kondičnou prípravou a nedávno už aj so silovou prípravou. Došli sme do stavu a dátumu, keď sme dostali oficiálne povolenie pre návrat na svahy a na lyže. Takže veľmi sa z toho tešíme, je to vysnívaný čas po tej komplexnej, veľmi zdĺhavej a fyzicky a mentálne náročnej rekonvalescencii. Súčasne však treba povedať aj to, že to najťažšie je ešte pred nami, a že náš tím a Petru samotnú čaká ešte obrovské množstvo práce.“

50 dní na snehu

Svoje prvé jazdy na lyžiach po návrate absolvovala v talianskom Stelviu. „Je tam naplánovaný prvý sedemdňový tréningový pobyt a po ňom ďalšie. Aby sa dostala do fázy, aby mohla pomýšľať na nejaké porovnávanie a nejaký pretekový štart. Podľa vyjadrení nášho trénerského tímu potrebuje najmenej 50 kvalitných tréningových dní na snehu. Takže uvidíme, ako to pôjde, ale pre túto chvíľu sme veľmi šťastní, že môžeme presunúť jej prípravu po dlhých mesiacoch z fitnesscentra, atletickej dráhy, bicykla, z plavárni a zo všetkých ostatných tréningových prostriedkov a metód na základný level. Teda na lyže. Je to pre nás veľmi významný krok,“ dodal Galovič.

Krok za krokom

Ešte nie je jasné, na akých pretekoch sa chce Vlhová predstaviť. „Je to veľmi dôležitá otázka, ale odpovedať na ňu bude Petra a jej trénerský tím. Čo sa týka nejakých ambícií, samozrejme, je pred nami olympijská sezóna. Každý športovec robí všetko pre to, aby sa mohol zúčastniť na olympijských hrách. Takže čo najskôr by mala začať súťažiť, pre to vlastne ten tréning a celá tá záťaž, ostatné veci budú smerovať k tomu. Ale nemôžeme predbehnúť nejaké ďalšie mílniky, ktoré máme nastavené, tak by som len zopakoval to, čo viem. Že môžeme s veľkou radosťou potvrdiť, že sa presúvame na sneh.“

Volanie piatich kruhov

Tím Vlhová urobí maximum, aby 30-ročná lyžiarka štartovala pod piatimi kruhmi a mohla tam obhajovať zlato z Peking. „Bolo by to naplnenie všetkých našich snov a urobíme absolútne maximum. Ale súčasne sme si plne vedomí toho, že dva roky nelyžovala a pôjdeme deň po dni.“

Tím slovenskej lyžiarky teraz bude reagovať na aktuálny vývoj a na to, ako bude Vlhovej organizmus na stupňujúcu sa záťaž reagovať. To ovplyvní aj jej ďalší program. „Máme absolútne jasnú predstavu, ale reakcia organizmu na záťaž ukáže, ako vlastne budú jednotlivé tréningové dni a mikrocykly nastavené.“

Martikán v komisii

Slovenský vodný slalomár Michal Martikán sa stal členom komisie športovcov Medzinárodnej kanoistickej federácie (ICF). Jeho funkčné obdobie bude v rokoch 2025 – 2029.

Dvojnásobný olympijský šampión už v súčasnosti zastáva pozíciu člena komisie športovcov Európskej kanoistickej asociácie (ECA). Do oboch komisií ho nominoval národný športový zväz Slovenská kanoistika – sekcia divokých vôd.

„Je veľa vecí, ktoré by som chcel zmeniť, ale treba robiť kompromisy. Tento šport má obrovský potenciál. Je to jeden z najkrajších športov na svete a som si istý, že to tak budú cítiť aj diváci. Okolo vody existuje veľa rôznych názorov, takže sa budem ako vždy snažiť urobiť to najlepšie. Možno sa niektoré veci zmenia, možno nie, ale určite som už dosť starý na to, aby som to skúsil,“ uviedol Martikán.

Siahali na medaily

Slovenskí kajakári skončili štvrtí v tímovej súťaži na MS vo vodnom slalome v austrálskom Penrithe. Trio Jakub Grigar, Martin Halčín a Adam Gonšénica predviedlo jazdu bez dotyku a na víťazné Francúzsko stratili 2,05 s.

Slováci sa popasovali so všetkými náročnými pasážami trate vrátane záverečných dvoch bránok. Práve v tejto

časti však stratili najviac času. Senzačný výsledok predviedli Japonci, ktorí získali striebro so stratou 0,06 s. Pre krajinu vychádzajúceho slnka ide o vôbec prvý cenný kov na svetových šampionátoch. Bronz brala Veľká Británia, na ktorú chýbalo Slovákom 1,95 sekundy.

„S dnešnou jazdou môžeme byť celkom spokojní, odhoda dole sme robili

Sobáš za pochodu

Prvý októbrový víkend vstúpili príslušníci Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica Hana Burzalová a Dominik Černý do stavu manželského. Chodci Burzalová a Černý štartovali na vlnajších olympijských hrách v Paríži. Zasnúbili sa pred dvomi rokmi krátko po skončení pretekov na 35 km na majstrovstvách sveta v Budapešti, kde Dominik požiadal Hanu o ruku priamo v cieľovej rovinke.

Foto: VŠC Dukla, SITA, TASR, SOŠV

maximum. Až na jednu drobnú chybu, ktorá nás stála trochu času, ale ťažko povedať či by sme bez nej mali medailu,“ povedal po pretekoch Grigar.

Jakubovi Grigarovi na MS v austrálskom Penrithe tesne ušla aj medaila v individuálnych pretekoch v kajak krose. Obsadil štvrté miesto so stratou 1,92 s na víťazného Španiela Davida Llorenteho. Od bronzového Čecha Jakuba Krejčího ho delilo iba 24 stotín.

Grigara konečný výsledok potešil. „Aj keď je to štvrté miesto, tak myslím, že s mojou jazdou môžem byť spokojný. Už keď som došiel do cieľa, tak som videl, že je to celkom fajn. Urobil som tam jednu malinkú chybu, ale zvyšok trate mi vyšiel podľa mojich predstáv. V uplynulých dňoch ma trápilo operované ľavé rameno a nečakal som, že z toho dnes môže byť nejaký dobrý výkon. Som šťastný, že moje telo to zvládlo a že som schopný bojovať o tie najlepšie výsledky,“ uviedol strieborný medailista v K1 z OH 2020.

V C1 družstvách skončili Michal Martikán a Marko Mirgorodský na 9. mieste. V individuálnych súťažiach patrili medzi najlepších Martikán – 10. miesto v C1, Mirgorodský finišoval dvanásty, Halčín pätnásty.

Nové priateľstvá na Kaukaze

Po nespokojnosti Arménska s reakciou Ruska na druhú vojnu o Náhorný Karabach v roku 2020 a po jeho obsadení v roku 2023 si malá kaukazská krajina začala hľadať ďalších bezpečnostných partnerov.

Našla ich najmä v Indii a Francúzku. Arménsko však medzitým posilňuje bezpečnostnú spoluprácu aj s Gréckom, Cyprusom, USA či Iránom. A to predovšetkým v oblasti výcviku a spoločných cvičení. Začalo tiež radikálnejšie modernizovať svoje ozbrojené sily.

Obrnence aj húfnice

Materiálne sa zatiaľ najviac prejavila tá s Indiou a Francúzskom, a to nákupom vojenskej techniky. Prvou verejne známou lastovičkou z Francúzska bol v roku 2023 ohlásený nákup 50 kusov obrnených transportérov Acmat Bastion. Toto moderné 12-tonové štvorkolesové vozidlo uvezie až desať pasažierov a slúži v ozbrojených silách mnohých afrických krajín. Zaujímavejší je však nákup 36 kusov 155 mm samohybných francúzskych húfníc Caesar. Nielen tento nákup dokumentuje obrovský dôraz, ktorý Arménsko začalo klásť na delostrelectvo. Francúzsko posilňuje aj arménsku PVO, kon-

krétne tromi radarmi AESA Ground Master 200. Podpísané je aj memorandum o nákupe rakiet Mistral 3 krátkeho doletu.

Z Indie, ktorá sa stáva zbrojárskou veľmocou, nakúpilo Arménsko v poslednom čase tak veľa, že je v kombinácii s diskretnosťou ich ministerstva obrany vo veciach zbrojných kontraktov pomerne náročné všetko spoľahlivo zdokumentovať z otvorených zdrojov. Napriek tomu sa o to v nasledujúcich riadkoch pokúsime.

Masívne delostrelectvo

Arménsko masívne investuje do delostrelectva, čo v spolupráci s Indiou znamená nákup ťahaných aj samohybných 155 mm húfníc. Postupne plánuje obstaráť až 84 ťahaných ATAGS. V ére dronov získavajú na popularite práve tým, že na rozdiel od veľkých samohybných systémov, ktoré nosia palivo, muníciu aj delo, je veľmi náročné ťahanú húfnicu nenávratne poškodiť jedným zásahom kumulatívnej hlavice. Zaujímavosťou ATAGS je, že majú aj pomocný motor, pomocou ktorého sa v malých rýchlostiach dokáže húfnica svojpomocne pohybovať. Lhkých samohybných 155 mm húfníc MARG, ktoré sú k dispozícii s 39 aj 45 kalibrovým kanónom, malo byť objednaných 72 kusov, o tejto objednávke je však veľmi málo informácií.

Objavili sa správy aj o nákupe indicko-francúzskych vlečných húfníc Trajan, ktoré technicky vychádzajú z podvozka TRF1 a kanónu Caesar, počet kusov ani ďalšie podrobnosti známe nie sú.

Čo sa týka raketového delostrelectva, Arménsko objednalo 24 raketometov Pinaka, odpaľujúcich riadené 213 mm strely na vzdialenosť až 75 km. To je parameter porovnateľný s GMLRS zo známych Himarsov. O nákupe systémov Pinaka uvažuje aj Francúzsko. Objavili sa aj správy o záujme Arménska o balistickú raketu Pralay, ktorá by však pre súlad

Acmat Bastion

Su-30SM

s medzinárodným exportným režimom MTCR mala mať dolet obmedzený na 290 km a hlavicu do 500 kg.

Lokalizáciu nepriateľského delostrelectva zabezpečujú štyri protidelostrelecké radary Swathi, ktoré Arménsko z Indie objednalo ešte v roku 2020. Ochranu vzdušného priestoru posilňuje protidronový systém ZADS a v súčasnosti tiež jedna batéria systému PVO Akash-1S s doletom 30 km, ktorú dodali koncom roka 2024. Druhá batéria by mala byť dodaná v júni 2025. Pravdepodobne budú nasledovať ďalšie, vzhľadom na to, že cena kontraktu bola približne 750 miliónov eur a zahŕňala aj 400 rakiet do systému. Tie navádza radar Rajendra, ktorý sekundárne dokáže slúžiť ako protidelostrelecký. Prehľad o vzdušnom priestore systému zabezpečuje radar 3D CAR s dosahom až 185 km. Vynárajú sa informácie aj o arménskom záujme o Indiou vyvíjané antibalistické systémy. Protivzdušná obrana však nie je zabezpečovaná len zo zeme, ale priamo zo vzduchu a aj tu sa začínajú arménsko-indické vzťahy prehľbovať.

MKI či Tejas?

Arménske letectvo má aj slovenskú stopu. V roku 2004 bolo do Arménska predaných jedenásť útočných lietadiel Su-25, pôvodne slúžiacich slovenským vzdušným silám. V roku 2019 Arménsko objednalo z Ruska štyri stíhačky Su-30 vo verzii SM bez zbraní. Pôvodne plánovalo nakúpiť ďalších osem Su-30SM s adekvátnou výzbrojou. Nenaplnili sa, avšak Arménsko otázku letectva vyriešiť potrebuje aj preto, že Azerbajdžan objednal šestnásť pakistanských stíhačiek JF-17 block 3 a zvažuje nákup 24 ďalších, pričom je nepochybné, že časom sa bude zaujímať aj o turecký TAI Kaan. Preto Arménsko začalo rokovať s Indiou o modernizácii svojich Su-30SM na štandard Su-30MKI (v modernizovanej verzii), ktorý sa licenčne vyrába v Indii.

Konštrukcia Su-30SM vychádza práve z pôvodných rusko-indických Su-30MKI, čiže prerábka nepredstavuje vážnejší problém. Okrem modernizácie pôvodných štyroch kusov Arménsko zvažuje kúpu aj ďalších nových Su-30MKI priamo z Indie, aby tak naplnilo pôvodne zamýšľaný počet 12 strojov.

BUK

Su-30MKI by dovolilo Arménsku vyzbrojiť ich nielen indickými raketami vzduch-vzduch Astra dlhého doletu (110 km) ale aj francúzskymi raketami MICA v tepelne aj radarovo navádzaných verziách s doletom 80 km.

Netreba zabúdať ani na celú plejádu indickej munície vzduch-zem, ktorú by mohli stíhačky získať. Menej pravdepodobný je nákup indickej domácej stíhačky HAL Tejas. Francúzsko a India dodávajú do Arménska aj rôzne časti individuálneho vybavenia pre vojakov, najmä termálne zameriavače či elektro-optické systémy na prieskum.

Veľmi zaujímavá je správa z Grécka, ktoré podobne ako Cyprus plánuje pre sankcie vyradiť systémy PVO ruského a sovietskeho pôvodu. Grécko sa údajne chystá pred Ukrajinou uprednostniť práve Arménsko, kde by tak mohli skončiť grécke systémy OSA-AK, OSA-AKM, TOR-M1 ale aj výkonný S-300PMU-1. Je otázne, či sa pre podobný postup so svojimi systémami BUK a TOR-M1 rozhodne aj Cyprus.

Všade samé drony

Okrem licenčne vyrábaných útočných pušiek a domácich 82 mm a 120 mm mínometov sa arménsky zbrojný priemysel sústreďí predovšetkým na drony, čo nie je prekvapivé vzhľadom na trpkú skúsenosť ktorú Arménsko s nimi má. Napriek tomu však domácomu priemyslu aspoň zatiaľ chýba potrebné financovanie. Z prieskumných dronov je najdôležitejším a najväčším Krunk, veľkosťou aj tvarom podobný českým Primoco. Technologický transfer z Ruska zasa pomohol pri

Davaro Aralez

vývoji menších UL-300/350. Ďalším impulzom vo vývoji boli havárie azerbajdžanských dronov izraelského pôvodu v Arménsku, ktoré viedli k reverznému inžinierstvu vyčkávaacej munície IAI Harop na arménsky DEV-3. Ako odpoveď na Bayraktar Arménsko vyvíja veľký dron Davaro Aralez, schopný niesť presne navádzané bomby. V polovici roka 2024 sa objavili aj správy o veľkom nákupe dronov z Iránu, ktoré však obe strany dementovali. Vzhľadom na úzku vojenskú spoluprácu oboch štátov nemožno vylúčiť, že neprebehol transfer technológií z Iránu.

Medzi Iránom a USA

Spojené štáty spravidla tvrdo postupujú proti krajinám vojensky kooperujúcim s Iránom. V prípade Arménska to pre extrémne zložitú geopolitickú situáciu tolerujú. Dokazuje to aj minuloročné veľké spoločné vojenské cvičenie Eagle Partner.

Netreba zabúdať, že arménske ozbrojené sily neexistujú len posledné dva-tri roky a vymenovaná technika je len zlomkom toho, čo má Arménsko k dispozícii. V minulosti nakúpilo veľké množstvo modernej ruskej techniky, ktorú však nebolo schopné efektívne využiť. Preto v roku 2024 prijalo radikálny modernizačný plán, zameraný nie na novú techniku, ale na modernizáciu a profesionalizáciu štruktúr ozbrojených síl ako takých. Ani najlepšia technika totiž nenahradí kvalitne vycvičených, motivovaných a kompetentných ľudí, na ktorých všetky ozbrojené sily stoja.

Juraj Kolník

Centrum výnimočnosti

Slovenská republika sa stala lídrom projektu Centra výnimočnosti NATO pre paľbu. Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák počas rokovaní v Bruseli podpísal dokument o zapojení do tohto projektu s ministrami obrany Veľkej Británie, Kanady, Turecka, Fínska, Chorvátska, Maďarska a Belgicka. Taliansko sa k iniciatíve pripojilo už skôr. Vstup Slovenska do NATO Fires CoE predstavuje uznanie odborného potenciálu slovenského obranného priemyslu a povýšenie Vojenského technického a skúšobného ústavu Záhorie na centrum excelentnosti.

Bližšie k uniformám

Zástupcovia Ministerstva obrany Slovenskej republiky a chorvátska agentúra Agencija Alan podpísali zmluvu na dodávku tkanín na výrobu nových poľných rovností Ozbroyených síl SR. „Spolupráca s Chorvátskom potvrdzuje dôležitosť strategických partnerstiev, čo šetrí nemalé finančné prostriedky pri modernizácii ozbrojených síl,” povedal minister Kaliňák, ktorý sa spolu s chorvátskym rezortným kolegom Ivanom Anušičom v Bruseli zúčastnil na podpise zmluvy počas rokovania Rady ministrov NATO.

Ženy, mier a bezpečnosť

Sekcia personálnych a sociálnych činností MO SR a Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v spolupráci s českou Univerzitou obrany si vedecko-odbornou konferenciou 15. – 16. októbra pripomenuli 25. výročie prijatia Rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 o ženách, mieri a bezpečnosti. Zúčastnili sa na nej slovenskí, českí a poľskí zástupcovia akademickej obce i rezortov obrany, zodpovední za implementáciu rodovej rovnosti a agendy o ženách, mieri a bezpečnosti.

Demonstrations and Trials

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR Martin Vojašovič v bratislavskej Inchebe 8. októbra slávnostne otvoril výstavu NATO EOD Demonstrations and Trials 2025, ktorá predstavila najnovšie technológie, postupy a inovácie v oblasti zneškodňovania výbušných prostriedkov. Podujatie tradične organizuje EOD Centre of Excellence Trenčín v spolupráci s odbornými partnermi. Cieľom je výmena skúseností, testovanie nových technológií a posilňovanie spolupráce.

■ Nový biskup Ordinariátu OS a OZ SR Mons. Pavol Šajgalík 19. októbra počas pontifikálnej sv. omše prevzal Katedrálu sv. Šebastiána v Bratislave-Krasňanoch a teda plnú duchovnú i pastoračnú zodpovednosť za veriacich ordinariátu. Nového ordinára privítal rektor katedrály Jozef Slivoň. Na záver slávnostnej svätej omše Mons. Šajgalík oznámil, že novým generálnym vikárom ordinariátu sa stal Mons. Stanislav Varga, ktorý pôsobil ako policajný kaplán v Trnave.

■ Veliteľ Vzdušných síl OS SR brig. gen. Adolf Daubner sa na leteckej základni Ramstein v Nemecku zúčastnil na medzinárodnom podujatí NATO Air Chiefs Symposium 25-2. Témou bolo zrýchlenie rozvoja integrovaného systému protivzdušnej a protiraketovej obrany s cieľom zabezpečiť komplexnú ochranu územia členských krajín. Velitelia vzdušných síl členských a partnerských krajín NATO diskutovali o aktuálnych výzvach ochrany vzdušného priestoru, rozvoja spôsobilostí velenia a riadenia vzdušných operácií, ako aj o posilnení koordinácie a interoperability medzi spojencami.

■ V Liptovskom Mikuláši sa uskutočnilo krízové cvičenie, ktorého námetom bolo vykoľajenie nákladného vlaku s cisternami benzénu, požiar a únik nebezpečnej chemickej látky v blízkosti obytnej zóny a domova dôchodcov v mestskej časti Liptovská Ondrašová. Išlo o modelový scenár v rámci syntetického cvičenia organizovaného Simulačným centrom Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika. Na cvičení sa zúčastnili zástupcovia Okresného úradu Liptovský Mikuláš, mesta Liptovský Mikuláš, Okresného úradu v sídle kraja, príslušníci Hasičského a záchranného zboru, Policajného zboru, zástupcovia Slovenského Červeného kríža, Železnice Slovenskej republiky a súkromný autobusový prepravca. Ako pozorovatelia boli prítomní aj starostovia obcí z regiónu a zástupcovia Ministerstva vnútra SR.

■ 47 príslušníkov Vojenskej polície SR, ktorí sú súčasťou mnohonárodného práporu vojenskej polície NATO, sa od 13. do 26. októbra zúčastnilo na medzinárodnom cvičení Sharp Lynx 25 v Chorvátsku. Do cvičenia boli zapojené aj poľské, české, maďarské, gruzínske a chorvátske jednotky. Cieľom bolo preveriť pripravenosť a schopnosť mnohonárodných jednotiek vojenskej polície plniť úlohy v spoločných operáciách a posilniť spoluprácu.

■ Počas cvičenia Sharp Lynx 25 sa v Chorvátsku uskutočnila strelecká súťaž príslušníkov medzinárodného práporu vojenskej polície. V silnej konkurencii potvrdili slovenskí vojenský policajti vysokú úroveň. Spomedzi viac ako 60 súťažiacich sa v prvom parkúre umiestnili na 2. a 3. priečke, v druhom parkúre obsadili 3. miesto a v streľbe na kovové terče si vystrieľali 1. aj 3. miesto.

■ V Manile na Filipínach sa konala 60. medzinárodná konferencia katolíckych vojenských združení a vojenských kaplánov Apostolat Militaire International. Slovensko reprezentovali kpt. Erik Vozár a kpt. PaedDr. František Krušínský, SThD.

■ V priestoroch Odboru výcviku a kynológie Vojenskej polície Vlkanová - Hronsek sa uskutočnil 29. ročník streleckej súťaže riaditeľa Vojenskej polície v bojovej streľbe a zároveň 19. ročník Memorálu pplk. Ľuboša Beláka. Zúčastnilo sa na ňom 46 strelcov z Vojenskej polície SR, OS SR, CV Lešt, PZ SR, HZS SR, ZVJS, nechýbali ani českí vojenský policajti. Titul majster bojovej streľby získal npráp. Ondrej Bahýl (ZVJS), ocenenie najrýchlejší strelec npor. Adam Lajka (PZ SR), v kategórii družstiev zvíťazili npráp. Bahýl a ppráp. Andrej Bánovský (ZVJS). Najlepším strelcom Vojenskej polície sa stal nrtm. Jarošlav Fořta.

MILITARY ENGLISH

COUNTER DRONE SYSTEMS

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

Whenever a man invents a new offensive weapon, another man invents a defensive measure against it – this has been true from the advent of conflicts: shields against arrows, **trenches** against **mortars**, **jammers** against radar-homing rockets. When the newest offensive tool – unmanned aircraft (UAV) – was added to the armory, it was only a question of time until counter drone systems would be developed and **fielded**. On the battlefield and elsewhere. As recent development around several European airfields

have shown, counter drone systems have become essential for the safety and security of civilian aerial operations as well. In the hands of irresponsible actors, drones do not only pose a serious collision danger to aviators but are also a strategic threat if used as a platform for illegal surveillance or dropping explosives.

In a peacetime, the most common prevention measure in place is a drone no fly zone, typically set at 120 meters above ground level and in an area encompassing 5 km around a protected aerodrome or installation. There is technology available to detect most unmanned vehicles in air often combining radar, RF, audio, acoustic, cameras, and artificial intelligence. Should the drone enter the protected area and not respond to warnings, countermeasures such as electronic interference or kinetic **interception** could be employed.

The most commonly used tool against drones is the electronic jammer that blocks signals between the operator and the drone. However, this may result in the drone crashing, or spinning out of control, which, in turn, presents additional hazard to the protected facility and/or other aircraft. A variation thereof is the hacking of the drone – in essence taking over its control and establishing a new link using AI algorithms and computer technology.

Then there is the “hard” option of intercepting unauthorized UAVs by physical means. This may include shooting drones down using firearms; blinding and **scorching** their electrical systems with high-power lasers or **EMP**; navigating another flying object on a collision course (kamikaze drones) and/or employing nets to capture and bring back targeted UAVs. The **latter** can be done either by using cannons fired from the ground or by deploying nets from a net drone.

To repeat: there is an ongoing struggle between measures and countermeasures, and new ways to overcome one or the other are developed every day. Until there comes a new idea which will do to UAVs what bullets did to shields and arrows – make them **obsolete**.

QUESTIONS:

1. Kombinácia akých technologických prvkov sa používa na detegovanie dronov?
2. Aké sú dve základné skupiny nástrojov na ochranu/boj proti dronom?
3. Čo je úlohou sietí využívaných na boj proti nepriateľským dronom?

GLOSSARY

- **trenches** /'trɛntʃɪz/ – zákopy
- **mortars** /'mɔ:təz/ – mínomety
- **jammers** /'dʒæməz/ – rušičky
- **fielded** /'fi:ldɪd/ – nasadený (zavedený do výzbroje)
- **interception** /,ɪntə'seɪpʃn/ – záchyt
- **scorching** /'skɔ:tʃɪŋ/ – spáliť, uškvariť
- **EMP** /i:-em-pi:/ – elektromagnetický impulz
- **latter** /'lætə/ – posledne menovaný
- **obsolete** /'ɒbsɪ'l'i:t/ – zastaralý

kpt. Mgr. Marek Brody
starší kaplán 21. mechanizovaného práporu
Třebíšov

Zamyslieť sa nad životom

Pred niekoľkými dňami sme vstúpili do mesiaca, ktorý je zvlášť venovaný spomienke na našich zosnulých. Ľudia cez tieto dni, viac ako kedykoľvek cez rok, navštevujú cintoríny, aby sa pomodlili pri hrobách svojich blízkych, zapálili sviečky, položili kvety, jednoducho, aby vyjadrili to, že nezabudli. Akýkoľvek prejav lásky a úcty voči zosnulým je krásny a má svoj zmysel.

Dôležité je však aj to, aby sme sa sami zamysleli nad svojím životom, aby sme si pripomenuli, že jedného dňa sa naša cesta na zemi skončí a aj my budeme vidieť tento svet z „druhej strany“. Aké pocity v nás vzbudzujú tieto myšlienky? Je to azda strach, úzkosť, sklamanie alebo hnev? Alebo sa v nás skôr prebúda zvedavosť, radosť, nádej alebo prežívame pokoj? Odpoveď na túto otázku je veľmi dôležitá pretože ukazuje, akým spôsobom premýšľame o sebe, o svojom živote, aké sú naše priority a predovšetkým aká živá je naša viera. Môže sa nám to zdať akokoľvek zvlášť, no to, ako sa pozeráme na smrť, odzrkadľuje akým spôsobom prežívame svoj život.

V knižke „Malý princ“ povie líška malému princovi tieto slová: „Skutočne vidíme len srdcom. To podstatné je očiam neviditeľné.“ Skutočne vidíme len srdcom a to čo je ozaj dôležité, nie je materiálne dobro, ale vzťahy. Môžeme mať všetko bohatstvo sveta a predsa môžeme byť najopustenejšími ľuďmi na svete. Na druhej strane, môžeme mať veľmi málo peňazí a iných vecí, no byť najšťastnejšími ľuďmi na svete, pretože budeme obklopení tými, na ktorých nám záleží a ktorým záleží na nás. A to je skutočnosť, ktorá zvlášť v týchto dňoch, keď vstupujeme na cintoríny, vystupuje do popredia. Nech sa počas tohto mesiaca, ktorý je venovaný modlitbám za duše zosnulých viac zamyslíme aj sami nad sebou a nad vlastným životom. Prehodnoťme naše postoje, naše priority a rozhodnime sa kráčať životom s Ježišom. On je zárukou toho, že budeme žiť v plnosti, dokážeme milovať a že poslanstvo, ktoré tu po nás ostane, bude svedectvom nádeje pre tých, ktorí na nás nezabudnú.

Kopčianska ozvena grófa Batthyányho

gróf Ladislav Batthyány

Gróf Ladislav Batthyány založil v roku 1901 v nemocnicu, ktorú počas prvej svetovej vojny upravili na nemocnicu vojenskú a vznikol pri nej známy petržalský vojenský cintorín, kde si 11. 11. pripomína Deň vojnových veteránov aj rezort obrany.

Gróf Batthyány, inak aj husársky poručík mimo činnnej služby (v zálohe), bol známy svojím úprimným srdcom a naozaj bohatou dobročinnou činnosťou. Druhú nemocnicu založil v roku 1915 na zámku v maďarskom meste Körmend, ktorý zdedil po svojich predkoch.

Petržalský vojenský cintorín, 11. 11. 2024

Lekár chudobných

Gróf Ladislav Batthyány sa narodil pred 155 rokmi 28. októbra 1870. Bol nielen významným lekárom, ale aj protektorom III. bratislavského spolku vojenských vyslúžilcov.

Ako lekár sa špecializoval na chirurgiu a oftalmológiu a nemocnicu, ktorá po stanovení hraníc novovzniknutého Československa ostala v katastri rakúskeho Kitsee, rozšíril napríklad aj o oftalmologický pavilón. Bolo všeobecne známe, že v jeho nemocniciach liečia chudobných ľudí zadarmo, čo protektorovi III. bratislavského spolku vojenských vyslúžilcov vyslúžilo prezývku „lekár chudobných“.

Gróf Ladislav Batthyány zomrel v roku 1931 a v roku 2003 bol vyhlásený za blahoslaveného. Pochovaný je v rodinnej krypte v rakúskom meste Güssing.

Spolok vyslúžilcov

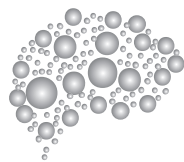
III. bratislavský spolok vojenských vyslúžilcov vznikol v roku 1911 a popri dvoch starších spolkoch z rokov 1876 a 1877 bol najmenším. Zohral však veľmi dôležitú úlohu v roku 1926 pri zakladaní Zväzu vyslúžilých vojakov v samostatnej Československej republike. Prvým predsedom Zväzu sa stal práve vtedajší predseda III. spolku Karol Sloboda, bratislavský poslanec, ktorý bol rovnako známy širokou charitatívnou činnosťou. Prvý, druhý aj tretí bratislavský spolok vojenských vyslúžilcov sa nakoniec pod vedením predsedu Zväzu Františka Rišku zlúčili a vytvorili miestnu odbočku Zväzu č. 1 Bratislava. Naň kontinuálne nadviazal náš Zväz vyslúžilých vojakov generála Milana Rastislava Štefánika, čím sme od roku 1876 najdlhšie pôsobiacim vojenským spolkom na Slovensku.

Herman Krampľ
tajomník Zväzu vyslúžilých vojakov
generála Milana Rastislava Štefánika SR

Foto: archív autora a Jakub Neubauer

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIII. • č. 11/2025
• Redakčná uzávierka 27. 10. 2025 • Do výroby zadané 31. 10. 2025 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ
• Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava • www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR
• NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

kpt. Mgr. Martin Zajak
psychológ 2. mechanizovanej brigády Prešov

Pravda, dobro a krása

Často cítime preťaženie, oslabenie životnej energie, únavu z každodenného plnenia pracovných a domácich povinností. Naša únava a vyčerpanie je následkom toho, čo si zvyčajne ani neuvedomujeme, že sa najčastejšie v myšlienkach a v prežívaní nachádzame v dimenzii výkonu. Naša pozornosť a konanie je zamerané na to, aby sme toho stihli v čo najkratšom čase stále viac a viac...

Ak sa tým nekontrolovane necháme pohltiť veľmi rýchlo zabudneme, že existujú aj iné rozmery prinášajúce kvalitu zmysluplnosti do nášho života.

Chcem poukázať na trojicu, ktorá sa vzájomne dopĺňa a môže sa stať kráľovskou cestou nášho rozvoja a rastu. Tá trojica je Pravda, Dobro a Krása.

Pravda nás pozýva k štúdiu, mysleniu a uvažovaniu, k intelektuálnemu dobrodružstvu spoznávania nových vecí, aby sme si utvárali plnší obraz o svete, v ktorom sa pohybujeme. Každým dňom, keď sa niečo naučíme a niečo si osvojíme, prekročíme hranice doteraz poznaného a prakticky rastieme a rozvíjame sa.

Dobro dokážeme vnímať v sociálnej interakcii z toho čoho sa nám dostáva a na základe nezištného konania iných ľudí voči nám. Napodobňovaním týchto pozitívnych vzorov sa učíme konať dobro. Konaním dobra sa stávame lepšími a opäť rastieme a rozvíjame sa.

Krása na nás pôsobí najmä cez prírodu a cez umenie. Pôsobí na nás harmóniou svetla, farieb, zvukov, slova a pohybu v nespočetných kombináciách. Ak necháme na seba pôsobiť tento rozmer, dochádza k celostnej harmonizácii celej našej bytosti. Viktor Emanuel Frankl hovorí o celostnosti človeka na biologickej, psychologickú, sociálnej a duchovnej rovine. Aj cez zážitky krásna sme schopní prekračovať vlastné hranice a rásť.

Neponechávajme samých seba len v rutínnej dimenzii výkonu t. j. stále viac a rýchlejšie. K plnohodnotnejšiemu životu sa potrebujeme aj zastaviť, niečo si preštudovať, niečo sa naučiť. Vykonať niečo nezištne pre druhých a dovoliť si zažiť aj niečo krásne. Aj týmito cestami sa môžeme stávať lepšou verziou seba samého – seba samej. Najúžasnejšie na tom je to, že mám možnosť voľby a teda MÔŽEM A SMIEM.

VIANOCE A SILVESTER V HOTELOCH GRANIT

HOTELY GRANIT KAŽDOROČNE PRIPRAVUJÚ PRE SVOJICH HOSTÍ NIELEN KRÁSNU SVIATOČNÚ ATMOSFÉRU POČAS VIANOC, ALE AJ BOHATÝ PROGRAM POČAS SILVESTRA, INAK TO NEBUDE ANI TENTO ROK. KRÁSNE VIANOCE PRIPRAVUJÚ V TATRANSKÝCH ZRUBOCH A NA SMREKOVICI A OSLÁVIŤ PRÍCHOD NOVÉHO ROKU MÔŽU HOSTIA V ZRUBOCH, NA SMREKOVICI I V NOVEJ POLIANKE.

Vianoce sa budú niest' v pokojnej rodinnej atmosfére, pripravená bude i vianočná výzdoba a sviatočná večera so všetkým čo k nej patrí. Silvester bude v znamení zábavy s bohatým sprievodným programom, tombolou a pohostením.

Ak sa chystáte do Hotelov Granit na silvestrovskú zábavu i vy, hotely odporúčajú rezervovať si lístky vopred, pretože kapacity sú obmedzené.

VŠETKY POTREBNÉ INFORMÁCIE K HOTELOM GRANIT NÁJDETE NA WWW.GRANITHOTELS.SK
ALEBO NÁS MÔŽETE SLEDOVAŤ NA SOCIÁLNYCH SIEŤACH

[FACEBOOK.COM/GRANITHOTELS](https://www.facebook.com/granithotels)

[@GRANITSMREKOVICA](https://www.instagram.com/granitsmrekovica)

[@HOTELSGRANIT](https://www.instagram.com/hotelsgranit)

Povstalecký bicykel

Múzeum Slovenského národného povstania vo svojom zbierkovom fonde uchováva niekoľko bicyklov nemeckého pôvodu z predvojnového obdobia, ktoré sú dôkazom ich širokého využívania počas druhej svetovej vojny.

Tento bicykel je výnimočným príkladom pánskeho turistického bicykla značky Wanderer z konca 30. rokov 20. storočia. Vyrobila ho firma Wanderer-Werke AG, nemecká spoločnosť známa výrobou mimoriadne kvalitných bicyklov, motocyklov a ranných automobilov. Tento konkrétny model predstavuje záver zlatej éry značky Wanderer – krátko predtým, než druhá svetová vojna zásadne zmenila nemecký priemysel.

Stroj zo Saska

Firmu Wanderer založili v roku 1885 v Chemnitz v Sasku pod názvom Winklhöfer & Jaenicke. Spočiatku sa venovala výrobe obrábacích strojov, no čoskoro začala vyrábať bicykle pod značkou „Wanderer“ (nem. preklad – pútnik), inšpirovaná myšlienkou cestovania a slobody. Už v 90. rokoch 19. storočia sa stala jedným z najuznávanejších výrobcov bicyklov v Nemecku – vďaka robustnej konštrukcii a technickým inováciám. V 20. a 30. rokoch 20. storočia rozšírila firma svoj sortiment o motocykle, písacie stroje a automobily (neskôr sa stala súčasťou koncernu Auto Union – dnešného Audi). Bicykle však boli jadrom produkcie.

Typ Herren Tourenrad je pánsky turistický bicykel určený na každodenné použitie v meste aj na vidieku. Rám má klasický diamantový tvar, vyrobený z hrubostenných oceľových trubiek s lôžkovými spojkami. Pôvodná čierna farba je doplnená jemným modrým lemovaním a pásikmi, čo je typický dizajnový prvok značky Wanderer. Na rozdiel od série Continental, ktorá mala balónové pneumatiky a rám v štýle nádrže, tento model má štandardné 28-palcové oceľové ráfiky s užšími pneumatikami – pre menší valivý odpor a vyššiu efektivitu. Jedným z najzaujímavejších prvkov je kľukový mechanizmus, ktorý si zachoval pôvodný a zriedkavý reťazový tanier s logom „W“ – originálny prvok značky Wanderer.

Pútnik

Bicykel nesie viaceré znaky typické pre nemeckú výrobu konca 30. rokov: tyčový prednú brzdú – mechanicky jednoduchý, ale spoľahlivý systém bez lanka, obľúbený v predvojnovom Nemecku; zadný náboj s protišlapnou brzdou; karbidovú (acetylénovú) lampu – plynová predná lampa upevnená na prednej vidlici, typická pre éru pred zavedením dynam; pružinové kožené sedlo – navrhnuté pre pohodlie na dlhšie trasy; a vzpierané riadidlá – umožňujú uvoľnenú, vzpriamenú jazdnú pozíciu, ideálnu pre turistiku, nie preteky.

Rám s číslom 1491211 zodpovedá vysokej sérii z obdobia 1937–1939 – časy zvýšenej produkcie v dôsledku štátnych programov podpory individuálnej mobility. Špecifikom je vnútorný trojrychlostný nábojový prehadzovač ovládaný rýchlostnou pákou upevnenou na ráme, ktorý umožňoval buď ľahší pomalší alebo ťažší rýchlejší prevod. Wanderer patril k pionierom tejto technológie, niekedy aj v konkurencii britskej značky Sturmey-Archer.

Konkrétny model s múzejným evidenčným číslom E 13866 pôvodne vlastnili bratia František a Ján Bachňákovci, ktorí sa ako vojaci slovenskej armády dostali na východný front, kde sa dostali do sovietskeho zajatia. Zo zajatia sa im podarilo dostať a počas návratu domov (cestu absolvovali pešo) objavili bicykel, ktorý poskladali do batohu a v rukách niesli len kolesá. Takto bicykel preniesli na Slovensko.

Bicykle počas vojny

Počas druhej svetovej vojny zohrával bicykel dôležitú, hoci často prehliadanú úlohu v živote civilistov aj armád. Keďže palivo a materiály boli prísne pridelované vojenským účelom, bicykle sa stali nevyhnutným dopravným prostriedkom, najmä v okupovanej Európe a vo vojnovy zničených mestách, kde autá a motocykle boli pre civilistov nepraktické alebo zakázané. Pre nemeckých civilistov bol bicykel doslova záchranou. Umožňoval robotníkom dochádzať do tovární, farmárom prevážať tovar a rodinám pohybovať sa počas výpadkov elektriny či po bombardovaní. Vďaka svojej odolnosti a spoľahlivosti boli značky ako Wanderer obzvlášť obľúbené.

Nemecko nasadzovalo tzv. Radfahrtruppen (cyklistické jednotky) – ľahkú pechotu vyškolenú na tichý a rýchly presun na dlhé vzdialenosti. Bicykle boli kľúčové pri prieskume, doručovaní správ alebo bočnom postupe. Vyžadovali si menej údržby ako motorové vozidlá, mohli sa pohybovať v náročnom teréne. Obzvlášť v závere vojny a pri absencii pohonných hmôt v nemeckej armáde sa stal bicykel dôležitým dopravným prostriedkom.

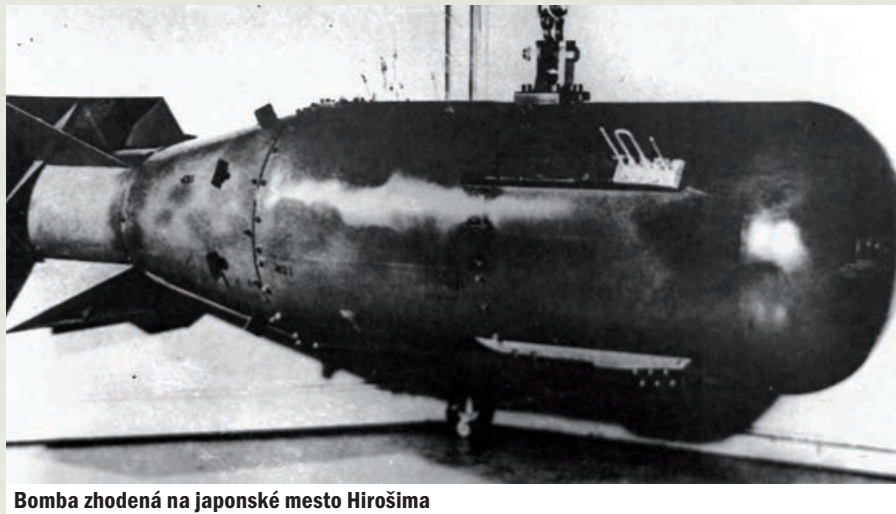
Bicykel – vrátane modelov ako Wanderer – tak nebol len dopravným prostriedkom, ale aj symbolom odolnosti, užitočnosti a strategickej hodnoty. Či už niesol vojaka, robotníka alebo tajnú správu, jeho význam počas vojny bol nenahraditeľný.

Mgr. Juraj Lepíš, PhD.

Múzeum Slovenského národného povstania Banská Bystrica

Druhá svetová vojna v Tichomorí

Pred vypuknutím druhej svetovej vojny sa japonské výboje koncentrovali na Čínu.

Bomba zhodená na japonské mesto Hirošima

V roku 1931 japonci obsadili Mandžusko a v roku 1937 sa rozhorela otvorená vojna medzi japonskou cisárskou armádou a čínskymi nacionalistami pod vedením generála Čankajška. Súčasne Japonsko ešte v priebehu medzivojnového obdobia opakovane deklarovalo nespokojnosť s obmedzeniami výstavby vojnového loďstva, ktoré stanovovali pomer veľkosti flotíl USA, Veľkej Británie a Japonska na 5:5:3. Tradične napäté vzťahy s Ruskom, resp. Sovietskym zväzom krajinu v priebehu 30. rokov minulého storočia viedli k politickému zblížovaniu s nacistickým Nemeckom a fašistickým Talianskom. Západné krajiny sa japonskému militarizmu snažili čeliť zastavením predaja ropy, železnej rudy či ocele, čo však v konečnom dôsledku akcelerovalo rozhodnutie hľadať riešenie sporných otázok vojenskou cestou. Od jari 1941 začali stratégovia generálneho štábu s rozpracovávaním konkrétnych operácií. Vedenie krajiny vychádzajúceho slnka spočiatku rátať s obmedzenou vojnou, kde mali počas prvej fázy obsadiť kľúčové pozície v Holandskej východnej Indii, Malajzii, Filipínach, Barmě a strategicky významných ostrovoch. Japonci považovali za hlavného protivníka Spojené štáty, pričom svoju stratégiu postavili na predpoklade, že rýchle vojenské úspechy prinútiť Američanov rokovať o mierovom urovnaní sporov a uznať japonskú hegemoniu v Ázii.

Pearl Harbor

Prvým krokom k realizácii plánov sa stal 7. decembra 1941 simultánny útok na americkú vojenskú základňu Pearl Harbor, Filipíny, Guam, vylodenie na Wake Island, ale aj útok proti Malajzii, Singapuru,

Hong Kongu a japonské sily zahájili aj inváziu v Thajsku. V nasledujúcich mesiacoch dosiahli pozoruhodné úspechy. Krátke boje v Thajsku sa skončili spojenectvom medzi oboma krajinami a v priebehu decembra 1941 a prvých mesiacov roku 1942 japonské pozemné sily dokázali poraziť Spojencov aj na mnohých ďalších miestach juhovýchodnej Ázie; vo februári 1942 japonské letectvo dokonca prvý raz bombardovalo Austráliu. Tvárou v tvár porážkam začali spojenecké vojská v regióne intenzívne spolupracovať; súčasne sa v plánoch amerických ozbrojených síl presadila koncepcia „Najprv Nemecko“, podľa ktorej bolo v prvom rade potrebné poraziť Hitlerovu ríšu.

Midway

Po trúfalom bombardovaní Tokia a ďalších miest na ostrove Honšú v apríli 1942 hlavný veliteľ Kombinovanej flotily japonského cisárskeho námorníctva admirál Isoroku Jamamoto rozhodol o nutnosti poraziť americké námorné sily v Pacifiku, čo malo umožniť vytvorenie a posilnenie obranného perimetra v regióne. Japonci sa rozhodli obsadiť atol Midway, dôležitý pre americkú logistiku. V dôsledku prelomenia japonskej šifry sa Američania o týchto plánoch dozvedeli a v bitke, ktorá sa odohrala začiatkom júna 1942, dosiahli rozhodujúce víťazstvo, pri ktorom okrem iných plavidiel dokázali potopiť štyri japonské lietadlové lode.

Iwó-džima

V priebehu roku 1942 sa uskutočnilo aj viacero ďalších významných bojových operácií v Číne, Novej Guinei či na Šalamúnových ostrovoch. V roku 1943 sa americká stratégia zamerala na vybudovanie obrovského vojenského potenciálu v námorníctve, letectve a priblíženie sa k Japonsku s cieľom umožniť bombardovanie krajiny. Spojenecké vojská postupne počas národných vylodovacích operácií obsadili kľúčové pozície na Šalamúnových ostrovoch, Marshallových ostrovoch, spustili rozsiahlu ponorkovú vojnu a útoky na japonské dopravné trasy s cieľom oslabiť priemyselné kapacity protivníka. Počas roku 1944 japonské sily uskutočnili ofenzívy v Číne a proti britsko-indickým silám pri hraniciach s Barmou, naopak, americké sily koncom roku 1944 a v prvých mesiacoch roku 1945 po ťažkých bojoch uspeli v bojoch o Filipíny či na Iwó-džime. Od apríla do júna 1945 trvali boje o ostrov Okinawa, predmostie k plánovanému útoku na hlavné japonské ostrovy. S cieľom zlomiť japonské odhodlanie vzdorovať a zabrániť očakávaným vysokým stratám pri vylodení v Japonsku sa vojenské a politické špičky v USA dohodli na použití atómových bômb proti mestám Hirošima a Nagasaki začiatkom augusta 1945. Súčasne do vojny proti Japonsku útokom na Mandžusko vstúpil Sovietsky zväz. Japonský cisár Hirohito nechal 15. augusta 1945 odvyselať nahraté vyhlásenie o prímerí a formálne podpísanie kapitulácie sa uskutočnilo 2. septembra 1945 v Tokijskom zálive.

Mgr. Matej Medvecký, PhD.

Vojenský historický ústav

Foto: Vojenský historický archív

Kapitulácia Japonska v Tokijskom zálive

Americká karabína M1

Začiatkom roku 1938 začalo vedenie armády Spojených štátov uvažovať o ľahkej puške alebo karabíne, ktorá by poskytla väčšiu silu a presnosť ako pištoľ Colt M1911A1 a samopal Thompson. Nedávno zavedená puška M1 Garand pri svojej váhe a neforemnosti nepredstavovala vždy najlepšiu voľbu v boji.

Nová zbraň mala mať vrátane nosného popruhu hmotnosť do päť libier (2,26 kg) a efektívny dosah 300 yardov (273 m). Mala byť poloautomatická alebo s možnosťou strelby plnou dávkou pri výrazne menšom spätnom ráze.

Vyhral Winchester

Na jeseň v roku 1940 priblížilo výzbrojné oddelenie svoju špecifikáciu pre nový zásobník a v septembri 1941 bola po skúškach prijatá do výzbroje ľahká puška od firmy Winchester. Zbraň, ktorá dostala označenie U. S. Carbine, Caliber .30, M1, bola určená pre náboj .30 (7,62×33mm), vyvinutý touto firmou. Necelé dva týždne pred útokom na námornú základňu USA Pearl Harbor na Havaji (7. decembra 1941) firme zadali objednávku na 350 000 kusov. Prvé zišli z linky krátko pred tým, ako americká námorná pechota pristála na Guadalcanale (7. augusta 1942), ale vo veľmi nízkom množstve.

Na zvýšenie produkcie pre akútnu potrebu amerických jednotiek, ktoré medzitým pristáli v severnej Afrike (od novembra 1942) a nachádzali sa už aj v Pacifiku, boli uzatvorené zmluvy na výrobu s ďalšími firmami Inland Manufacturing Division of General Motors, Underwood-Elliott-Fisher, National Postal Meter, Rock-Ola, Quality Hardware, Standard Products, Saginaw a International Business Machines (IBM). Postupne, ako vojna pokračovala, karabína sa pre svoje vlastnosti stala vysoko žiadanou najmä na boj v džungli.

Šesť miliónov karabín

V druhej polovici mája 1942 vydal štátny tlačový úrad vo Washingtone základný poľný manuál FM 23-7. Karabínu doďávali so zásobníkom na 15 nábojov. Vyrábaná bola s pevnou pažbou ako M1 i so sklopnou opierkou ako M1A1. Pod označením M2 sa objavila verzia s možnosťou voľby poloautomatickej a plnej automatickej funkcie strelby. To sa riešilo buď rozširujúcou súpravou súčiastok k verzii M1 alebo už priamo vo výrobe. Verzia M3 umožňovala navyše použiť nočný infraďalekohľad. Na tento účel bola vybavená montážnou lištou a tlmícom plameňa. Možno sa stretnúť aj s označením T3, ktoré sa vzťahovalo k vyrábanej poloautomatickej verzii priamo určenej pre použitie s nočným infraďalekohľadom.

Počas druhej svetovej vojny vyprodukovali prostredníctvom spomenutých deviatich výrobcov 6 221 220 karabín všetkých typov (M1, M1A1, M2 a T3/M3). Ich produkcia trvala približne 38 mesiacov, pričom prvá bola dodaná v mesiaci jún 1942 a posledná v auguste 1945. Americká karabína bola od počiatku navrhnutá tak, aby sa jej jednotlivé súčasti z rôznych zdrojov mohli navzájom meniť.

Kórea i Vietnam

Po druhej svetovej vojne sa na existujúce karabíny dopĺňal aj montážny prvok na uchytenie bodáka a začal sa dodávať zásobník na 30 nábojov. Okrem americkej armády ich používali v mnohých krajinách aj policajné jednotky a polo-

vojenské skupiny. Jedným z najväčších odberateľov boli Francúzi a spriatelene krajiny Spojených štátov vrátane Južnej Kórei a Južného Vietnamu. Americká armáda ich v značnom množstve použila v kórejskej a neskôr aj vo vietnamskej vojne. Postupne sa vyskytli v mnohých ďalších občianskych vojnách a lokálnych konfliktoch.

I keď sa to zatiaľ nepodarilo priamo potvrdiť, indície smerujú k tomu, že karabíny tohto typu sa mohli nachádzať aj v skupine americkej misie Dawes na povstaleckom území na Slovensku. Misia bola súčasťou americkej OSS (Office of Strategic Services), ktorá mala za úlohu zbierať spravodajské informácie o Slovenskom národnom povstaní, nadväzovať kontakty s povstaleckým vedením a zároveň mala zabezpečovať aj odsun zostrelených spojeneckých pilotov.

Karabínu M1 zo zbierok Vojenského historického múzea Piešťany v prvej polovici roku 1943 vyrobila firma Inland Manufacturing Division of General Motors Corporation (Dayton, Ohio). Vyprodukovala dovedna 2 632 097 karabín, čo predstavuje 43 percent celkovej výroby týchto zbraní. Exponát nesie číslo 288552 a pochádza zo skoršej produkcie, čo prezrádzajú niektoré konštrukčné prvky. Verejnosť sa s ním môže občas stretnúť aj na príležitostných dočasných putovných výstavách VHM Piešťany.

Mgr. Tomáš Hanich

Vojenský historický ústav
Vojenské historické múzeum Piešťany

Deň hrdinov Karpatsko-duklianskej operácie

na stranách 6 - 9

